

Lagrådsremiss

Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 16 juni 2005.

Thomas Bodström

Anita Wickström
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås regler om ett nytt slag av aktiebolag – aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Grundläggande för ett bolag av det föreslagna slaget skall vara att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst. De regler som föreslås syftar till att säkerställa att bolagets vinst huvudsakligen stannar kvar i bolaget. Reglerna föreslås tas in i ett särskilt kapitel i aktiebolagslagen.

Förslaget innebär i huvudsak följande.

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall vara ett särskilt slag av privat aktiebolag.

I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall endast en begränsad vinstutdelning få ske. Under perioden från en årsstämma till nästföljande årsstämma skall vinstutdelning och annan värdeöverföring inte få överstiga ett belopp, motsvarande räntan – beräknad som statslåneräntan med tillägg av en procentenhet – på det kapital som aktieägare har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier. Inte heller överföringar inom en koncern skall, som huvudregel, få överstiga gränsen för tillåtna värdeöverföringar.

Vid bolagets likvidation skall, efter det att alla bolagets kända skulder har betalats, aktieägarna tilldelas ett belopp som motsvarar det kapital som har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier jämte den vinstutdelning som får ske. Vad som därefter återstår skall tillfalla det eller de andra aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som det likviderade bolaget har pekats ut i sin bolagsordning eller Allmänna arvsfonden.

Vid revision av ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall revisorn särskilt kontrollera att reglerna om värdeöverföringar och överföringar inom en koncern inte har överträtts.

Allmän domstol skall besluta om tvångslikvidation om ett bolag med särskild vinstutdelningsbegränsning har gjort en olaglig värdeöverföring eller en annan olaglig överföring inom en koncern.

Reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:000) .	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.....	13
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.....	14
3	Ärendet och dess beredning.....	15
4	Bakgrund	15
5	Ett nytt slag av aktiebolag	16
5.1	En ny företagsform behövs	16
5.2	Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning	20
5.3	Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning bör vara ett särskilt slag av privat aktiebolag.....	22
5.4	Bolagsordning och registrering.....	24
5.5	Vinstutdelning och annan värdeöverföring från bolaget, m.m.	26
5.6	Gåva till annan verksamhet.....	31
5.7	Användning av bolagets vinst och behållna tillgångar vid en likvidation	33
5.8	Fusion.....	34
5.9	Delning.....	35
5.10	Ökning av aktiekapitalet	36
5.11	Minskning av aktiekapitalet.....	37
5.12	Koncernförhållanden.....	38
5.13	Kontrollmöjligheter.....	42
5.14	Tvångslikvidation	45
5.15	Byte av bolagskategori m.m.	47
5.16	Aktiebolagets firma.....	48
5.17	Skadestånd, återbäringsskyldighet och andra sanktioner .	48
5.18	Lagteknisk lösning	50
6	EG-rättsliga aspekter	51
7	Ikraftträdande m.m.	55
8	Förslaget konsekvenser.....	56
9	Författningskommentar	57
9.1	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.....	57
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.....	68
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.....	68
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Aktiebolag med begränsad vinstutdelning (SOU 2003:98)	70
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	74

Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet.....	85
Bilaga 4	Lagförslaget i utkastet till lagrådsremiss.....	86
Bilaga 5	Förteckning över domstolar, myndigheter och organisationer som har yttrat sig över utkastet till lagrådsremiss.....	91

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i aktieföretagslagen (2005:000),
2. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
3. lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:000)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (2005:000) dels att 1 kap. 1, 2 och 7 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel, 32 kap., av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2004/05:85 Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om aktiebolag. Bestämmelserna avser

- bildande av aktiebolag (2 kap.),
- bolagsordning (3 kap.),
- aktierna (4 kap.),
- aktiebok (5 kap.),
- aktiebrev (6 kap.),
- bolagsstämma (7 kap.),
- bolagets ledning (8 kap.),
- revision (9 kap.),
- allmän och särskild granskning (10 kap.),
- ökning av aktiekapitalet, utgivande av nya aktier och upptagande av vissa penninglån, m.m. (11 kap.),
- fondemission (12 kap.),
- nyemission av aktier (13 kap.),
- emission av teckningsoptioner med åtföljande teckning av nya aktier (14 kap.),
- emission av konvertibler med åtföljande konvertering till nya aktier (15 kap.),
- vissa riktade emissioner m.m. (16 kap.),
- värdeöverföringar från bolaget (17 kap.),
- vinstutdelning (18 kap.),
- förvärv av egna aktier m.m. (19 kap.),
- minskning av aktiekapitalet och reservfonden (20 kap.),
- lån från bolaget till aktieägare m.fl. (21 kap.),
- inlösen av minoritetsaktier (22 kap.),
- fusion av aktiebolag (23 kap.),
- delning av aktiebolag (24 kap.),
- likvidation och konkurs (25 kap.),
- byte av bolagskategori (26 kap.),
- registrering (27 kap.),
- aktiebolags firma (28 kap.),
- skadestånd (29 kap.),
- straff och vite (30 kap.), *samt* – straff och vite (30 kap.),

– överklagande (31 kap.).

– överklagande (31 kap.), *samt*
– *aktiebolag med särskild vinst-
utdelningsbegränsning (32 kap.).*

2 §

Ett aktiebolag är ett privat aktiebolag eller ett publikt aktiebolag.

*Ett privat aktiebolag kan vara ett
aktiebolag med särskild vinstutdel-
ningsbegränsning enligt bestämmel-
serna i 32 kap.*

Lagen gäller alla aktiebolag, om inte annat föreskrivs.

7 §

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering försöka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte heller på annat sätt försöka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200.

Förbuden i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare.

Förbuden i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare. *Förbuden gäller inte heller i fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.*

32 kap. Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Tillämpningsområde

1 §

Vid bildandet av ett privat aktiebolag eller genom senare beslut enligt 16 § får bestämmas att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. För ett sådant bolag gäller bestämmelserna i detta kapitel samt, om inte annat följer av detta kapitel, övriga bestämmelser i denna lag avseende privata aktiebolag.

Bolagsordningens innehåll

2 §

I bolagsordningen för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall det anges att bolaget skall vara ett sådant aktiebolag.

Revision

3 §

I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall revisorn särskilt granska att bolaget inte har överträtt bestämmelserna i 5 eller 8 §. Om revisorn finner att bolaget har överträtt någon av dessa bestämmelser, skall det anmärkas i revisionsberättelsen.

Revisorn skall genast sända en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket, om revisionsberättelsen innehåller anmärkning enligt första stycket.

4 §

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 10 § över vissa lån och säkerheter.

Värdeöverföringar från bolaget

5 §

I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning gäller, utöver vad som sägs i 17 kap. 3 och 4 §§, följande. Bolagets värdeöverföringar får, under den tid som avses i 17 kap. 4 §, inte överstiga summan av

1. ett belopp, motsvarande räntan, beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång med ett

tillägg om en procentenhet, på det kapital som aktieägare vid föregående räkenskapsårs utgång har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier, och

2. ett belopp, motsvarande vad som enligt 1 har varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämma under vart och ett av de föregående fem räkenskapsåren med avdrag för den värdeöverföring som har skett.

När det i denna lag hänvisas till 17 kap. 3 §, skall för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning hänvisningen anses gälla även bestämmelserna i denna paragraf.

6 §

Bestämmelserna i 17 kap. 6 § om återbäringsskyldighet och i 17 kap. 7 § om bristtäckningsansvar vid olaglig värdeöverföring gäller även när värdeöverföring har gjorts i strid med 5 §.

Vinstandelslån och kapitalandelslån

7 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte ta upp lån där räntan eller det belopp med vilket återbetalning skall ske helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning.

Koncernförhållanden

8 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som ingår i en koncern får inte heller i annat fall än som anges i 5 § föra över medel till ett annat företag i koncernen med belopp som – till-

sammans med andra värdeöverföringar under den tid som avses i 17 kap. 4 § – överstiger högsta belopp för värdeöverföring enligt 5 §. Överföring får dock ske om den har rent affärsmässig karaktär för bolaget.

9 §

Om en överföring till ett annat företag i koncernen har skett i strid med bestämmelserna i 8 §, skall mottagaren återbära vad som uppburits, om bolaget visar att mottagaren insåg eller bort inse att överföringen stod i strid med bestämmelserna i 8 §.

På värdet av den egendom som skall återbäras skall mottagaren betala ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att överföringen ägde rum eller till dess ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag.

Om det uppkommer någon brist vid återbäring enligt första eller andra stycket, skall bestämmelserna om bristtäckningsansvar i 17 kap. 7 § tillämpas.

10 §

Styrelsen och den verkställande direktören skall varje räkenskapsår upprätta en särskild förteckning över lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 21 kap. 2 § första stycket 2. Beträffande förteckningen gäller i tillämpliga delar 21 kap. 10 § andra–fjärde styckena.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot första stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Fusion

11 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får

delta i en fusion som överlåtande bolag endast om det övertagande bolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Delning

12 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får delta i en delning som överlåtande bolag endast om det eller de övertagande bolagen är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Likvidation

13 §

Allmän domstol skall besluta att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall gå i likvidation, om bolaget har överträtt bestämmelserna i 5 eller 8 §.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av Bolagsverket eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor i bolaget eller en aktieägare.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att värdet av det som har överförts i strid med bestämmelserna i 5 eller 8 § har återburits till bolaget.

Vid handläggningen hos allmän domstol skall 25 kap. 25 § tillämpas.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

14 §

Vid skifte i samband med likvidation av ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall aktieägarna tilldelas högst ett belopp som motsvarar

1. det kapital som har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier, och

2. del av återstående tillgångar med den begränsning som framgår av 5 §.

Vad som därefter återstår skall tillfalla det eller de andra aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som anges i bolagsordningen. Saknar bolagsordningen uppgift om ett sådant aktiebolag eller finns inte det eller de aktiebolag som anges i bolagsordningen, skall tillgångarna tillfalla Allmänna arvsfonden.

Byte av bolagskategori, m.m.

15 §

I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte beslutas att bolaget inte längre skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

16 §

Ett beslut om att ett sådant privat aktiebolag som inte omfattas av bestämmelserna i detta kapitel skall bli ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 7 kap. om ändring av bolagsordningen. Beslutet är dock giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar – eller den högre andel som föreskrivs i bolagsordningen – av samtliga aktier i bolaget.

Ett beslut enligt första stycket skall anmälas för registrering i aktiebolagsregistret.

Aktiebolaget skall anses ha blivit ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning när beslutet om att bolaget skall vara

ett sådant aktiebolag har blivit registrerat.

Bolagets firma

17 §

Firman för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får följas av beteckningen (svb).

18 §

Andra aktiebolag än aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte använda beteckningen (svb).

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 8 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

8 §¹

Om en ekonomisk förening äger samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, kan föreningens och bolagets styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att bolaget skall gå upp i föreningen. Bolagets styrelse skall anmäla avtalet för registrering hos bolagets registreringsmyndighet.

Fusion får ske endast om föreningen och bolaget har samma redovisningsvaluta.

I fråga om det fortsatta fusionsförfarandet tillämpas 6 § samt 7 § första stycket, andra stycket första och tredje meningarna samt tredje stycket. Vad som sägs där om överlåtande förening skall i stället gälla bolaget.

Fusion får inte ske om dotteraktiebolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

¹ Senaste lydelse 2000:33.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Allmänna arvsfonden består av egendom som tillfallit fonden genom arv, gåva, testamente, förmanstagarförordnande i försäkringsavtal *eller* genom domstolsbeslut.

Vad som sägs om egendom som har tillfallit fonden genom arv gäller också egendom som har tillfallit fonden enligt 1 kap. 11 § lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo.

Föreslagen lydelse

1 §

Allmänna arvsfonden består av egendom som tillfallit fonden genom arv, gåva, testamente, förmanstagarförordnande i försäkringsavtal, genom domstolsbeslut *eller enligt 32 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:000)*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

3 Ärendet och dess beredning

Genom beslut i juli 2001 uppdrog Regeringskansliet åt en sakkunnig person att studera vilka möjligheter gällande svensk lagstiftning ger att skapa företag i en form som i sig garanterar att överskottet av verksamheten stannar kvar i företaget och används för dess konsolidering och utveckling. Uppdraget redovisades i en promemoria i september 2001 (Ju2001/6414/L1). I promemorian konstaterades bl.a. att de möjligheter som finns enligt gällande lagstiftning inte är tillräckliga för att i det allmänna intresse säkerställa sådana restriktioner i rätten till vinstutdelning som angavs i uppdraget.

Regeringen beslutade den 21 februari 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda frågor om ett nytt slag av aktiebolag för icke vinstutdelande verksamhet (dir. 2002:30). Utredningen antog namnet Utredningen om icke vinstutdelande aktiebolag (Ju 2002:06). I november 2003 överlämnade utredningen betänkandet Aktiebolag med begränsad vinstutdelning (SOU 2003:98). Utredningens sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Dess lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En remissammanställning finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Ju2003/9069/L1). En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*.

För att komplettera beredningsunderlaget har ett utkast till lagrådsremiss upprättats och remitterats för synpunkter. Utkastet till lagrådsremiss och lämnade synpunkter finns tillgängliga i lagstiftningsärendet. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 4*. Vilka domstolar, myndigheter och organisationer som fick tillfälle att yttra sig framgår av *bilaga 5*.

Förslagen i betänkandet utgår från den nu gällande aktiebolagslagen från år 1975. I propositionen Ny aktiebolagslag (prop. 2004/05:85) lämnar regeringen förslag till en ny aktiebolagslag som föreslås ersätta den nuvarande aktiebolagslagen. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2006. Riksdagen väntas inom kort ta ställning till förslagen. Förslagen i denna lagrådsremiss utgår från förslaget till ny aktiebolagslag.

4 Bakgrund

Verksamheter i offentlig regi

Under senare år har det blivit allt vanligare att privata företag driver sådan verksamhet som tidigare oftast drevs huvudsakligen i offentlig regi. En utveckling där användandet av andra verksamhetsformer skapar nya möjligheter att ta till vara enskilda initiativ är önskvärd. Det kan dock ibland uppstå problem i samband med att driften av vissa offentliga verksamheter överlämnas till kommersiella intressen, särskilt om verksamheten i fråga är offentligt finansierad.

När det gäller *hälso- och sjukvård* föranledde de problem som kan vara förenade med vinstsyftande verksamhet att det år 2001 infördes ett förbud att överlämna driften av akutsjukhus till någon som avsåg att driva verksamheten med syfte att skapa vinst åt ägare eller motsvarande intres-

sent. Förbudet var dock tidsbegränsat och gällde till utgången av år 2002. Regeringen har i propositionen Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus nyligen föreslagit att det införs en ny bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Bestämmelsen innebär att om ett landsting överlämnar till någon annan att bedriva hälso- och sjukvård som ges vid ett sjukhus, skall avtalet innehålla villkor om att verksamheten inte får drivas med syfte att ge vinst åt ägare eller motsvarande intressenter (se prop. 2004/05:145).

Beträffande *allmännyttiga bostadsföretag* infördes år 2002 en särskild lag, lagen (2002:102) om allmännyttiga bostadsföretag. För att ett bostadsföretag skall anses som allmännyttigt krävs att det drivs utan vinstsyfte. Detta hindrar dock inte att företaget lämnar skälig utdelning på den del av aktiekapitalet eller inbetalade medlemsinsatser som ägaren skjutit till kontant. I förordningen (2003:349) om skälig utdelning från allmännyttiga bostadsföretag lämnas närmare föreskrifter om högsta tillåtna utdelning. Regleringen motiverades bl.a. av intresset att klargöra vad som kan anses vara skälig utdelning i ett allmännyttigt bostadsföretag (se prop. 2001/02:58). Boverket har i maj 2004 på regeringens uppdrag utvärderat lagen, se Boverkets rapport Utvärdering av lagen om allmännyttiga bostadsföretag. Enligt Boverkets utvärdering fungerar lagen i stort sett bra; dock att det finns behov av vissa klargöranden beträffande bl.a. koncernförhållanden. Verket har också lämnat förslag till förtydliganden av reglerna. Ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

Icke vinstdrivande företag i utlandet

Flera andra EU-länder har en restriktiv syn på möjligheterna att driva verksamhet, t.ex. vård och omsorg, med syfte att bereda ägare eller andra intressenter vinst. Utredningen om icke vinstutdelande aktiebolag har funnit exempel på att man i Nederländerna, Luxemburg och Danmark har begränsat möjligheterna för privata huvudmän med vinstintressen att driva verksamhet inom nämnda områden (se betänkandet s. 83 f.). I Storbritannien är man i färd med att utarbeta regler om en ny bolagsform som har stora likheter med förslaget i denna lagrådsremiss. Företagsformen kallas Community Interest Company (CIC) (se betänkandet s. 91 f.). I Belgien finns en särskild bolagsform som kännetecknas av att bolagets möjligheter till vinstutdelning är begränsade (se betänkandet s. 93).

5 Ett nytt slag av aktiebolag

5.1 En ny företagsform behövs

Regeringens bedömning: Det finns behov av en ny företagsform för verksamhet som drivs i ett annat syfte än att bereda ägarna vinst.
--

Utredningens bedömning: I utredningens uppdrag har inte ingått att ta ställning till behovet av en ny företagsform (se betänkandet s. 105 f.)

Remissinstanserna: Många remissinstanser, däribland *Malmö tingsrätt*, *Skatteverket*, *Bolagsverket* och *Sveriges advokatsamfund*, har ifråga-

satt behovet av en ny företagsform. Flera remissinstanser, bl.a. *Konkurrensverket*, *NUTEK*, *Friskolornas Riksförbund*, *Företagarna*, *Svenskt Näringsliv* och *Stockholms Handelskammare* har avstyrkt utredningens förslag. *Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige* och *Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO)* har dock förklarat sig vara positiva till utredningens förslag.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänt

Sådana verksamheter som sedan gammalt har bedrivits i offentlig regi har på senare tid kommit att bedrivas i nya former, bl.a. som privata företag. Syftet har varit att åstadkomma en verksamhetsform där enskildas initiativ och engagemang kan tas till vara, att korta beslutsvägarna och i vissa fall att ge vinst åt företagens ägare.

En utveckling där användandet av privata företag skapar möjligheter att ta till vara enskilda initiativ och ökar mångfalden är i och för sig önskvärd. Utvecklingen är dock inte helt utan problem. Det kan ibland vara problematiskt att verksamheter som är beroende av någon form av offentliga bidrag domineras av kommersiella intressen. Enligt regeringens uppfattning bör man i möjligaste mån säkerställa att de offentliga medel som använts för att finansiera exempelvis sjukhus kommer välfärdstjänsternas mottagare till del. Upparbetade överskott bör huvudsakligen stanna kvar i företagen och användas för att konsolidera och utveckla dessa.

På det internationella planet märks tydliga rörelser för att främja en utveckling mot icke-vinstsyftande verksamheter (jfr ovan avsnitt 4). Även i Sverige har betydelsen av den s.k. sociala ekonomin uppmärksammats. Med social ekonomi avses sådana organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. De har allmännyttiga eller medlemsnyttiga, inte vinstintresse, som främsta drivkraft (se rapporten *Social ekonomi – en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt?* s. 37).

Hälso- och sjukvård

Under 1990-talet har inslaget av privata aktörer ökat inom hälso- och sjukvården. Det ökade antalet privata vårdgivare återfinns framför allt inom primärvården. Ökningen av privat driven vård har i huvudsak skett genom kommersiella vårdföretag. Omfattningen av vård bedrivna av organisationer utan vinstutdelningssyfte har däremot varit i stort sett oförändrad.

Idéburna organisationer (som ideella föreningar och stiftelser) och små företag har ofta svårigheter att starta och utveckla verksamhet inom hälso- och sjukvården. I slutbetänkandet från utredningen *Vårdens ägarformer – vinst och demokrati, Vårda vården – samverkan, mångfald och rättvisa* (SOU 2003:23), framhålls att koncentrationstendenserna bland

de privata vårdföretagen är starka och kan påverka förutsättningarna att nå mål om större mångfald inom hälso- och sjukvården.

I Sverige drivs endast ett fåtal sjukhus, t.ex. Ersta, Röda Korsets sjukhus, Spenshult och Vidarklinikerna, av organisationer utan vinstutdelningssyfte. Även inom andra delar av vården och omsorgen svarar vårdgivare utan vinstutdelningssyfte för mycket begränsade delar av verksamheten. Formerna för upphandling, kapitalförsörjning och förutsättningarna för nätverk och samverkan påverkar möjligheterna för små företag och organisationer att etablera verksamhet inom hälso- och sjukvården.

Enligt regeringens uppfattning bör ett ökat utrymme ges för aktörer med skilda arbetsformer, verksamhetsidéer och vårdideologier. Regeringen anser emellertid att ett vinstutdelningssyfte inom sjukhusvården skulle kunna riskera att konkurrera med de medicinska och sociala mål som är hälso- och sjukvårdens huvuduppgift. Med vinstutdelande företag inom sjukhusvården finns det en risk för att man bygger in drivkrafter för att skilja på patienter med olika behov. Mot denna bakgrund har regeringen föreslagit att om ett landsting överlämnar driften av sjukhus till annan, skall avtalet innehålla villkor om att verksamheten skall drivas utan syfte att ge vinst åt ägare eller motsvarande intressent (se prop. 2004/05:145 bl.a. s. 29 f.). Regeringen har vidare i propositionen angett att det, efter det att regeringen tagit slutlig ställning i de frågor som behandlas i denna lagrådsremiss, finns anledning att på nytt överväga hur reglerna om överlämnande av driften av ett sjukhus till en privat entreprenör bör vara utformade (se a. prop. s. 42).

Allmännyttiga bostadsföretag

Lagen (2002:102) om allmännyttiga bostadsföretag trädde i kraft den 1 april 2002. Bakgrunden till att lagen kom till var bl.a. att det ansågs finnas ett behov av att klargöra vad som menas med allmännyttigt bostadsföretag. I den nya lagen infördes därför en definition av allmännyttigt bostadsföretag. Vidare reglerades förutsättningarna för att bli och förbli ett sådant företag. En sådan förutsättning var att vinstutdelningen i företagen var begränsad.

Innan lagen om allmännyttiga bostadsföretag infördes ansågs det råda oklarhet om i vilken omfattning utdelning kunde få tas ut från ett allmännyttigt bostadsföretag. I lagen infördes därför bestämmelser som innebär att ett bostadsföretag för att anses som allmännyttigt skall drivas utan vinstsyfte men att detta inte hindrar att företaget lämnar skälig utdelning på den del av aktiekapitalet eller inbetalda medlemsinsatser som ägaren skjutit till kontant (se 1 kap. 1 §). Regeringen bemyndigas i lagen att meddela närmare föreskrifter om högsta tillåtna utdelning. Sådana föreskrifter har meddelats i förordningen (2003:348) om skälig utdelning från allmännyttiga bostadsföretag. Enligt förordningen får utdelningen högst motsvara den genomsnittliga statslåneräntan under föregående räkenskapsår med ett tillägg av en procentenhet. Utdelningen får dock inte överstiga bostadsföretagets resultat för föregående räkenskapsår.

Det krav på att verksamheten skall drivas utan vinstsyfte som finns i lagen om allmännyttiga bostadsföretag har alltså likheter med de regler som övervägs i denna lagrådsremiss (se nedan avsnitt 5.5). Om riksdagen

fattar beslut om att införa en ny företagsform, kan det finnas anledning att överväga om reglerna för allmännyttiga bostadsföretag på något sätt bör justeras med anledning av reglerna för den nya företagsformen.

Nya regler behövs

Nuvarande företagsformer ger utrymme för att driva verksamhet i andra syften än att generera vinst åt företagets ägare eller medlemmar (se betänkandet s. 73 f.). Det är emellertid klart att delar av regelverken i första hand är tänkta för verksamhet som är avsedd att generera vinst till företagets delägare eller medlemmar eller i varje fall utformade så att ett eventuellt överskott skall komma delägarna eller medlemmarna till del. Det är vidare tydligt att reglerna för dessa företagsformer inte förmår förhindra att företagets ägare tillgodogör sig själva överskottet av verksamheten. Visserligen kan ett aktiebolag i bolagsordningen skriva in att bolaget skall ha ett annat syfte än att bereda aktieägarna vinst (se 3 kap. 3 § förslaget till ny aktiebolagslag). En sådan bestämmelse hindrar emellertid inte att bolaget i framtiden används för att ge vinst åt aktieägarna. Aktieägarna kan ändra bolagsordningen eller, om de är ense, bortse från dess bestämmelse.

Enligt de regler som gäller för den ekonomiska föreningen skall en sådan förening ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom kooperativ verksamhet. Den ekonomiska föreningsformen är alltså inriktad på medlemmarnas intressen. Den ekonomiska föreningsformen garanterar inte heller att en del av det i föreningen uppkomna överskottet inte delas ut som vinst. I stadgarna intagna vinstutdelningsbegränsningar kan, liksom bolagsordningsbestämmelser i aktiebolag, kringgå på olika sätt.

När det gäller andra företagsformer synes ideella föreningar och stiftelser vara de som bäst tillgodoser intresset av att upparbetade överskott stannar kvar i företaget. Den ideella föreningen är emellertid i stort sett oreglerad och saknar kapitalskyddsregler. Den kan därför knappast anses ge ett tillräckligt skydd för att upparbetade överskott inte lämnar föreningen. Beträffande stiftelser saknar dessa visserligen ägare eller medlemmar och det finns således inte något ägarintresse eller motsvarande. Stiftelseformen är dock inte alltid tillräckligt flexibel för bedrivande av näringsverksamhet som kan komma att behöva förändras över tiden. Det sammanhänger med att stiftelsens verksamhet måste bedrivas inom ramen för det i stiftelseförordnandet angivna ändamålet för stiftelsen.

Det framstår mot denna bakgrund som önskvärt att lagstiftaren tillhandahåller en företagsform som är särskilt anpassad för verksamhet som inte drivs i syfte att ge vinst till ägare eller medlemmar och som – i möjligaste mån – säkerställer att vinsten huvudsakligen stannar kvar i företaget. Reglerna bör utformas så att företag av det nya slaget ges goda möjligheter att bedriva ekonomisk verksamhet och att använda upparbetade överskott till att utveckla verksamheten i stället för att bereda ägarna vinst. Reglerna bör vidare utformas så, att de erbjuder en lämplig verksamhetsform för idéburen verksamhet med goda förutsättningar för ägarinflytande.

Regeringen anser således att det bör införas en företagsform som tillgodoser ovanstående behov, en företagsform med ett annat syfte än att

bereda ägare eller medlemmar vinst. En företagsform för verksamhet som drivs i ett annat syfte än att ge ägarna vinst skulle kunna fungera som en viktig signal om att sådana enskilda verksamheter behövs som ett värdefullt komplement för att utveckla den offentliga verksamheten. En sådan företagsform skulle dessutom kunna ha en roll att spela även på den övriga marknaden som ett alternativ för konsumenter som efterfrågar producenter med en mer ideell prägel. En verksamhet som drivs i den nya företagsformen bör kunna få en slags ”garantistämpel” som kan antas få goodwill-skapande effekt. Att verksamheten styrs av andra intressen än att skapa vinst bör dessutom kunna öka allmänhetens förtroende för verksamheten i fråga. Den nya företagsformen bör vidare kunna attrahera investerare som, för att satsa kapital, vill få garantier för att satsade medel och upparbetade överskott stannar kvar i företaget. Det bör således kunna bli intressant att investera i den nya företagsformen i samma utsträckning som det i dag är intressant att bidra ekonomiskt till t.ex. ideella föreningars och stiftelsers verksamhet. Det finns alltså anledning att komplettera den nuvarande lagstiftningen. I det följande behandlas frågan om på vad sätt det bör ske.

5.2 Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Regeringens förslag: Regler om ett nytt slag av aktiebolag – aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning – införs.
--

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort sett med regeringens förslag, dock att utredningen föreslog två alternativa slag av aktiebolag, aktiebolag utan vinstutdelning respektive aktiebolag med begränsad vinstutdelning (se betänkandet s. 105 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag om ett nytt slag av aktiebolag. Några remissinstanser, bl.a. *Föreningen kooperativ utveckling i Sverige (FKU)* och *FAR*, har diskuterat om aktiebolagsformen är den mest lämpliga företagsformen för icke-vinstsyftande verksamhet. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har ansett att särregler i aktiebolagslagen för oåterkalleliga vinstutdelningsklausuler – jfr 3 kap. 3 § förslaget till ny aktiebolagslag – bör övervägas. För det fall lagstiftning kommer till stånd har *Bolagsverket* och *Sveriges advokatsamfund* förordat förslaget om begränsad vinstutdelning.

Skälen för regeringens förslag: Ett sätt att trygga de intressen som regeringen angett i föregående avsnitt skulle kunna vara att införa en helt ny företagsform. En sådan lösning skulle kräva betydande lagstiftningsarbete. Redan i den sakkunniges promemoria gjordes bedömningen att man bör undvika att införa en ny associationsform (jfr ovan under avsnitt 3). En utgångspunkt för Utredningen om icke vinstutdelande aktiebolag har varit att det inte är nödvändigt att skapa en helt ny företagsform (se dir. 2002:30 s. 7 f.). Ingen remissinstans har ansett att en ny företagsform bör införas. Inte heller regeringen anser att det finns tillräckliga skäl att införa en ny företagsform. Det får anses tillräckligt att införa lagregler som säkerställer att den verksamhet som bedrivs har ett annat syfte än att ge ägarna eller medlemmarna vinst.

Hur bör då dessa regler utformas? Ett alternativ är att det för alla befintliga associationsformer införs bestämmelser om verksamhet som drivs i ett annat syfte än att ge utdelning till ägare eller medlemmar. En sådan lösning skulle emellertid bli mycket långtgående.

Den ekonomiska föreningen används visserligen ofta för kooperativa verksamheter. Frågan är om formen som sådan skulle passa för nu aktuella ändamål. När en sådan förening driver näringsliknade verksamhet sker det oftast i form av ett helägt dotteraktiebolag. Detta torde hänga samman med att aktiebolaget är en mer lämplig organisationsform för mer omfattande verksamheter. Vidare kännetecknas en ekonomisk förening av att den tänks bedriva verksamhet som är till ekonomisk nytta för föreningens medlemmar, något som inte alltid passar för de syften som nu är aktuella. Typiskt för den ekonomiska föreningen är också att den är en öppen association. Det betyder att i princip vem som helst har rätt att ansluta sig som medlem i en förening. Den företagsform som nu är aktuell bör möjliggöra för den som engagerar sig i verksamheten, genom satsat kapital eller på annat sätt, att förbehålla sig kontrollen över verksamheten.

Aktiebolagsformen är redan i dag den dominerande associationsformen på flera områden för offentlig verksamhet i privat regi. Detta hänger samman med att aktiebolagsformen har befunnits vara lämplig i organisatoriskt hänseende för mer omfattande verksamhet. Den anses vara stabil, vilket bl.a. beror på att det finns tydliga regler om kapitalbas och möjligheter till kapitalanskaffning. En annan fördel med aktiebolagsformen är att den är flexibel och enkelt kan kombineras med andra associationsformer. Enligt regeringens mening är det därför tillräckligt att det skapas ett nytt slag av aktiebolag. En sådan lösning ger också utrymme för att ändra inriktning på verksamheten på grund av ändrade förutsättningar. En utgångspunkt vid utformningen av de nya reglerna bör vara att bestämmelserna i så liten utsträckning som möjligt avviker från vad som annars gäller för aktiebolag enligt aktiebolagslagen.

De begränsningar som sätts upp för det nya slaget av aktiebolag kan naturligtvis göras olika långtgående. Att, som en remissinstans har diskuterat, endast införa ett system med oåterkalleliga vinstutdelningsklausuler framstår dock inte som tillräckligt för att uppnå de syften som diskuterats i det föregående. Utredningen har tagit fram två alternativa modeller, aktiebolag utan vinstutdelning och aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Även om det grundläggande syftet med aktiebolag av det nya slaget bör vara att förhindra att bolagets tillgångar lämnar bolaget till men för verksamheten, är det enligt regeringens mening rimligt att de som satsar ekonomiska resurser i verksamheten har möjlighet att få viss utdelning på satsat kapital. Detta talar för att en viss begränsad vinstutdelning bör vara tillåten. Som *Sveriges advokatsamfund* har framhållit har modellen med begränsad vinstutdelning även den fördelen att den i högre utsträckning kan tillgodose behovet av att kunna attrahera kapital till bolaget. Regeringen föreslår därför att en viss, begränsad vinstutdelning skall vara tillåten i ett aktiebolag av det nya slaget och lägger därför inte fram något förslag till regler om aktiebolag utan all möjlighet till vinstutdelning.

En särskild fråga är vad det nya slaget av aktiebolag skall kallas. Utredningen har föreslagit benämningen "aktiebolag med begränsad vinst-

utdelning”. Mot en sådan benämning talar att även vanliga aktiebolag är underkastade vissa vinstutdelningsbegränsningar. Dessutom kan, vilket *Malmö tingsrätt* har varit inne på, bolag med den av utredningen föreslagna benämningen riskera att förväxlas med sådana bolag som genom en föreskrift i bolagsordningen drivs i ett annat syfte än att bereda ägarna vinst. Regeringen anser därför att den nya typen av aktiebolag i stället bör kallas *aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning*. Regeringen återkommer i det följande till hur stor vinstutdelning som bör vara tillåten (se avsnitt 5.5).

Som tidigare angetts bör bestämmelserna för det nya slaget av aktiebolag i så liten utsträckning som möjligt avvika från vad som annars gäller för aktiebolag enligt aktiebolagslagen. Utgångspunkten bör därför vara att aktiebolagslagens regler gäller med vissa tillägg och undantag. Frågan om var de nya reglerna bör placeras behandlas nedan (se avsnitt 5.18).

Den nuvarande möjligheten att i bolagsordningen föreskriva att bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att ge vinst till aktieägarna (se 3 kap. 3 § förslaget till ny aktiebolagslag) bör kvarstå oförändrad.

5.3 Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning bör vara ett särskilt slag av privat aktiebolag

Regeringens förslag: Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning bör vara ett särskilt slag av privat aktiebolag. Ett sådant aktiebolag skall dock inte omfattas av de begränsningar som annars gäller för privata aktiebolag att erbjuda en bredare krets av intressenter att teckna aktier i bolaget.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se betänkandet s. 106 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag. *Hovrätten för Nedre Norrland* har dock ansett att utredningen inte har angett tillräckligt starka skäl för att bolagsformen inte skall omfattas av begränsningsreglerna avseende spridning av aktier. *Sveriges advokatsamfund* har förordat att den nya bolagsformen får utgöra en särskild bolagskategori vid sidan av privata och publika aktiebolag.

Bakgrund: Svenska aktiebolag indelas i privata aktiebolag och publika aktiebolag. Om aktiekapitalet är bestämt i svenska kronor, skall det uppgå till minst 100 000 kr för ett privat aktiebolag (se 1 kap. 5 § första stycket förslaget till ny aktiebolagslag) och minst 500 000 kr för ett publikt aktiebolag (se 1 kap. 5 § sista stycket och 14 §). Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering söka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller av bolaget utgivna skuldebrev eller teckningsoptioner. Bolaget eller någon aktieägare får som huvudregel inte heller på annat sätt söka sprida dessa värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepappren. Förbudet gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare (se 1 kap. 7 §). Nu nämnda värdepapper får inte heller – så

länge bolaget är privat – omsätts på börs eller någon annan organiserad marknadsplats (se 1 kap. 8 §).

Skälen för regeringens förslag

Ett publikt bolag bör inte kunna vara aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

En första fråga är om både privata och publika aktiebolag bör kunna utgöra aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Här måste vissa EG-rättsliga aspekter beaktas.

Europeiska unionens råd antog den 8 oktober 2001 förordningen (EG) nr 2157/2001 om stadga för europabolag (SE-förordningen). Förordningen, som trädde i kraft den 8 oktober 2004, kompletteras av nationella bestämmelser i lagen (2004:575) om europabolag. SE-förordningen reglerar exklusivt sätten för bildande av europabolag (se artikel 2). Av förordningens bestämmelser framgår att publika aktiebolag kan bilda europabolag genom fusion eller genom att ombildas till ett sådant bolag. Vidare anges att publika och privata aktiebolag kan bilda ett holdingbolag i form av ett europabolag samt att europabolag kan bilda dotterbolag. SE-förordningens regler innebär att det i princip inte får införas några särskilda begränsningar i nationell rätt när det gäller möjligheterna att bilda europabolag. Om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning tillåts vara publika, torde det alltså inte vara möjligt att hindra bolaget från att genom fusion eller ombildning bli ett europabolag. Ett sådant bolags vinstutdelning kan inte begränsas på det sätt som föreslås ske beträffande den nya formen av aktiebolag. Detta innebär att dessa vinstutdelningsbegränsningar skulle upphöra i samma ögonblick som det publika bolaget registrerades som ett europabolag.

De EG-rättsliga reglerna innebär alltså att det knappast skulle vara möjligt att säkerställa att de vinstutdelningsbegränsningar som skall gälla för ett aktiebolag av det nya slaget upprätthålls om bolaget är ett publikt aktiebolag. Lika med utredningen och remissinstanserna anser regeringen därför att ett aktiebolag av det nya slaget inte bör kunna vara ett publikt aktiebolag.

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning bör vara ett särskilt slag av privat aktiebolag

Utredningen har ansett att bolag av det nya slaget i huvudsak bör följa reglerna för privata aktiebolag. Remissinstanserna har godtagit den bedömningen. Även regeringen anser att det nya slaget av aktiebolag bör bygga på samma bestämmelser vad avser aktiekapitalets storlek, kapitalskydd, organisation m.m. som privata aktiebolag. Frågan är då om bolag av det nya slaget bör vara privata aktiebolag eller en egen bolagskategori vid sidan av privata och publika aktiebolag?

En aspekt i detta sammanhang är att det för bolag av det nya slaget kan komma att uppstå problem med att få riskvilligt kapital, eftersom investerare inte kan räkna med någon större vinstutdelning. Som tidigare nämnts får privata aktiebolag inte sprida sina aktier och andra värdepapper till en vidare krets eller till allmänheten. Flera av de verksamheter

som torde kunna vara intresserade av den nya aktiebolagsformen kan förmodas ha många intressenter. För att säkerställa att bolag av den nya formen förmår skaffa det kapital som är nödvändigt för verksamheten, synes det, som utredningen har framhållit, vara lämpligt att det nya slaget av aktiebolag kan rikta erbjudanden om förvärv av aktier m.m. till en bredare krets av intressenter. Om aktiebolag av det nya slaget skall utgöra privata aktiebolag, är alltså ett undantag från aktiebolagslagens spridningsförbud motiverat.

Som *Sveriges advokatsamfund* har påtalat kan ett undantag från spridningsförbudet anses tala för att det nya slaget av aktiebolag bör utgöra en egen bolagskategori. Samtidigt är utgångspunkten, som framgått ovan, att det nya slaget av aktiebolag i övrigt skall bygga på reglerna för privata bolag.

Enligt regeringens mening väger skälen för att låta det nya slaget av aktiebolag inordnas under privata aktiebolag över. Regeringen föreslår därför att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall utgöra ett särskilt slag av privat aktiebolag men att det skall vara undantaget från bestämmelserna om förbud mot spridning av aktier m.m.

5.4 Bolagsordning och registrering

Regeringens förslag: I bolagsordningen för ett bolag av det nya slaget skall anges att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag (se betänkandet s. 109 f.). Utredningen har dock föreslagit att det i bolagsordningen för ett aktiebolag av det nya slaget skall anges även den högsta tillåtna vinstutdelningen och vad som skall ske med bolagets överskott vid likvidation. Utredningen har dessutom föreslagit att om bolagets firma inte innehåller orden aktiebolag med begränsad vinstutdelning, skall i bolagsordningen anges beteckningen (bvu) efter firman samt att det i lag skall anges att ett aktiebolag av det nya slaget skall registreras som ett sådant.

Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Bolagsordningen

Aktiebolag drivs normalt i syfte att ge vinst åt aktieägarna. Aktieägarna kan dock i bolagsordningen föreskriva att bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte (se 3 kap. 3 § förslaget till ny aktiebolagslag). Det är enligt regeringens mening mot den bakgrunden naturligt att ett aktiebolag av det nya slaget i bolagsordningen har att ange att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Att det av bolagsordningen framgår att bolaget är ett aktiebolag av det nya slaget torde också underlätta Bolagsverkets hantering av registreringsanmälan. En bestämmelse om detta bör därför införas.

Utredningen har föreslagit att ett aktiebolag av det nya slaget i bolagsordningen dessutom skall ange den högsta tillåtna vinstutdelningen och hur bolagets vinst och behållna tillgångar skall användas vid bolagets likvidation. Utredningen har också föreslagit att beteckningen (bvü) skall anges i bolagsordningen, om det inte av bolagets firma framgår att det är ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Enligt regeringens mening är det inte nödvändigt att ställa krav på att dessa uppgifter skall anges särskilt i bolagsordningen. Den högsta tillåtna vinstutdelningsnivån kommer att framgå av lagen (se nedan avsnitt 5.5.). Om aktieägarna vill fastställa snävare gränser för vinstutdelning än vad som följer av lagens bestämmelse om detta kommer det att stå dem fritt att göra detta, låt vara att de då – om bolaget redan är bildat – måste tillämpa de särskilda majoritetsreglerna i 7 kap. 43 och 44 §§ förslaget till ny aktiebolagslag. Hur bolagets vinst och behållna tillgångar skall användas vid bolagets likvidation behöver inte heller anges i bolagsordningen, eftersom lagen föreslås innehålla särskilda regler om detta (se nedan avsnitt 5.7). Att bolaget skall vara ett bolag av det nya slaget kommer att framgå av bolagsordningen (se ovan). Att dessutom ställa krav på att firman skall innehålla uppgift om att bolaget är ett aktiebolag av det nya slaget är enligt regeringens mening inte nödvändigt. I det följande föreslås däremot att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, om det så önskar, skall kunna lägga till beteckningen (svb) efter firman (se nedan avsnitt 5.16).

Registreringen

Ett aktiebolag skall anmälas för registrering i aktiebolagsregistret senast sex månader efter stiftelseurkundens undertecknande (se 2 kap. 22 § förslaget till ny aktiebolagslag). Förutsättningarna för att Bolagsverket skall kunna registrera bolaget anges i 2 kap. 23 §. I punkterna 1–4 anges vissa brister som kan utgöra hinder mot registrering. Av punkten 5 framgår att Bolagsverket skall kontrollera att bolagsbildningen även i övrigt har skett författningens enligt. Ett av de förhållanden som kan föranleda verket att vägra registrering är att den ingivna bolagsordningen i något avseende står i strid med lagen (se prop. 2004/05:85 s. 531 f.).

Vad som ovan har föreslagits om bolagsordningens innehåll innebär att det alltid skall framgå av bolagsordningen om ett aktiebolag är ett bolag av det nya slaget. I enstaka fall kan en sådan uppgift i bolagsordningen komma i konflikt med lagens övriga regler, t.ex. om bolagsordningen också anger att bolaget skall vara ett publikt aktiebolag. Oklarheter kan även uppstå om bolagsordningen inte innehåller någon uppgift om att bolaget skall vara ett bolag av det nya slaget trots att firman åtföljs av beteckningen (svb) (se nedan avsnitt 5.16). Bolagsverket har i samband med registreringen att kontrollera att bolagsordningen har det speciella innehåll som krävs (se 2 kap. 23 § 5). Uppfyller inte bolagsordningen lagens krav eller innehåller den motstridiga uppgifter, föreligger hinder mot registrering. Bolagsverket skall då enligt aktiebolagslagens generella regler förelägga den som gjort registreringsanmälan att yttra sig i frågan eller vidta rättelse inom viss tid (se 27 kap. 2 §). I sista hand skall Bolagsverket i ett sådant fall vägra registrering av bolaget. Några särskil-

da regler om registrering av aktiebolag av det nya slaget synes emellertid inte vara nödvändiga.

När ett aktiebolag registreras, antecknar Bolagsverket uppgift om bolagskategori i aktiebolagsregistret (se 44 § aktiebolagsförordningen [1975:1387]). Det framstår som ändamålsenligt att Bolagsverket beträffande aktiebolag av det nya slaget antecknar också uppgift om att bolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Någon bestämmelse om detta i lag framstår dock inte som nödvändig. Efter att riksdagen har tagit ställning till förslagen i denna lagrådsremiss, avser regeringen i stället att återkomma med förordningsändringar som tillgodoser detta.

5.5 Vinstutdelning och annan värdeöverföring från bolaget, m.m.

Regeringens bedömning: De allmänna reglerna om värdeöverföringar i 17 kap. förslaget till ny aktiebolagslag bör gälla även för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Regeringens förslag: Under perioden från en årsstämma till nästföljande årsstämma får vinstutdelning och annan värdeöverföring inte överstiga summan av

1. ett belopp, motsvarande räntan – beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång med tillägg av en procentenhet – på det kapital som aktieägare vid föregående räkenskapsårs utgång har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier, och

2. ett belopp, motsvarande vad som beräknat enligt punkten 1 har varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämma under vart och ett av de fem föregående räkenskapsåren.

Ett aktiebolag av det nya slaget skall inte få ta upp kapitalandelslån eller vinstandelslån.

Utredningens bedömning och förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning och förslag, dock att utredningens förslag inte omfattade annan värdeöverföring än vinstutdelning (se betänkandet s. 111 f.). Utredningen har vidare föreslagit att underlaget för tillåten värdeöverföring skall beräknas utifrån det aktiekapital som aktieägarna har tillskjutit till bolaget. Utredningen, som utgick från 1975 års aktiebolagslag, har inte haft anledning att överväga något förbud mot kapitalandelslån, eftersom lagen redan innehöll ett principiellt förbud mot sådana lån. Utredningen har inte heller föreslagit något förbud mot vinstandelslån.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens bedömning och förslag. *Länsrätten i Stockholm* har ifrågasatt om inte medel till följd av fondemission bör ingå i beräkningsunderlaget. *Skatteverket* har tagit upp frågan om hur aktieägar-tillskott skall behandlas samt föreslagit att medel som har tillskjutits på grund av att aktier getts ut till överkurs skall räknas med i underlaget.

Skälen för regeringens bedömning och förslag

Begreppet ”värdeöverföring” bör utgöra utgångspunkt

Begreppet ”värdeöverföring” införs i nya aktiebolagslagen som en gemensam beteckning på affärshändelser som för bolaget inte har rent affärsmässig karaktär och som medför att bolagets förmögenhet minskar (se prop. 2004/05:85 s. 370). Med värdeöverföring avses följaktligen vinstutdelning, förvärv av egna aktier, minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna samt annan affärshändelse som medför att bolagets förmögenhet minskar och inte har rent affärsmässig karaktär för bolaget (se 17 kap. 1 §). Till skillnad från borgenärsskyddsreglerna i 1975 års aktiebolagslag, som enligt sin lydelse gäller endast vinstutdelning till aktieägare, blir den nya aktiebolagslagens borgenärsskyddsregler tillämpliga på värdeöverföringar till aktieägare eller annan. Att märka är att till begreppet värdeöverföring hänförs även sådant som att bolaget avhänder sig egendom till underpris, förvärvar egendom till överpris, betalar lön eller arvode för tjänster eller arbeten som inte alls eller endast delvis motsvaras av utbetalningen, lånar ut medel till en i förhållande till marknadsräntan låg ränta eller upptar lån till högre ränta än marknadsräntan, skriver av fordringar eller låter fordringar preskriberas m.m. (se a. prop. s. 747 f.).

För värdeöverföringar gäller till borgenärernas skydd vissa begränsningar (se 17 kap. 3 §). Av dessa värdeöverföringsbegränsningar följer att ett bolag inte får genomföra värdeöverföringar om det inte finns full täckning för det bundna egna kapitalet omedelbart efter överföringen (den s.k. beloppsspärren, se 17 kap. 3 § första stycket). Beräkningen skall grunda sig på den senast fastställda balansräkningen med beaktande av de ändringar i det bundna egna kapitalet som har skett mellan balansdagen och tidpunkten för det aktuella värdeöverföringsbeslutet (se 17 kap. 4 §). Vidare gäller att en värdeöverföring, oavsett vad en tillämpning av beloppsspärren ger för resultat, får ske endast om den framstår som försvarlig med hänsyn till bl.a. de krav på det egna kapitalet som verksamhetens art och omfattning ställer samt med beaktande av bolagets konsolideringsbehov m.m. (den s.k. försiktighetsregeln, se 17 kap. 3 § andra stycket).

En grundtanke med det nya slaget av aktiebolag är att skapa garantier för att upparbetade överskott huvudsakligen stannar kvar i företaget och inte delas ut till aktieägarna. Detta medför att det finns ett behov av särregler om begränsad vinstutdelning m.m. Innan särreglernas utformning behandlas, är det lämpligt att diskutera hur särreglerna bör anknyta till de allmänna reglerna om värdeöverföringar i aktiebolagslagen.

Det framstår som ändamålsenligt att särreglerna för det nya slaget av aktiebolag omfattar alla de typer av värdeöverföringar som aktiebolagslagen behandlar, således inte bara vinstutdelning. Detta har den fördelen att även andra affärshändelser som inte har en rent affärsmässig karaktär omfattas av eventuella värdeöverföringsbegränsningar. Hit hör t.ex. utbetalning av lön eller arvode för tjänster eller arbeten som inte alls eller endast delvis motsvaras av utbetalningen (se a. prop. s. 370 f. och 747 f.). Det innebär i sin tur att ytterligare garantier skapas för att upparbetade överskott stannar kvar i bolaget. Det kan också underlätta möjligheterna att komma åt kringgåenden av vinstutdelningsbegränsningarna (se nedan

avsnitt 5.13). Vidare framstår det som naturligt att eventuella begränsningsregler för det nya slaget av aktiebolag har motsvarande omfattning som de generella borgenärsskyddsreglerna i aktiebolagslagen och således omfattar även värdeöverföringar till andra än aktieägare.

Det saknas skäl att beträffande aktiebolag av det nya slaget frånga de allmänna reglerna om värdeöverföringar i 17 kap. förslaget till ny aktiebolagslag. Dessa regler bör alltså gälla också för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Det innebär bl.a. att den s.k. beloppsspärren (se 17 kap. 3 § första stycket) utgör utgångspunkt för hur stora värdeöverföringar som får beslutas i ett bolag av det nya slaget och att den s.k. försiktighetsregeln (se 17 kap. 3 § andra stycket) gäller. Bestämmelsen i 17 kap. 4 § som reglerar utrymmet för värdeöverföringar efter årsstämman gäller också.

Skälig nivå för vinstutdelning och annan värdeöverföring

Frågan är då hur stor del av det överskott som enligt de vanliga reglerna i aktiebolagslagen är tillgängligt för värdeöverföringar som i aktiebolag av det nya slaget bör få tas i anspråk för vinstutdelning och annan värdeöverföring. En annan fråga är om andelens storlek bör regleras i lag.

Av regeringsformens bestämmelser om normgivning följer att privaträttsliga normer, dvs. föreskrifter om enskildas personliga ställning samt deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes, skall meddelas genom lag (se 8 kap. 2 § regeringsformen). Med ”enskilda” avses i detta sammanhang både fysiska och juridiska personer. Något utrymme att delegera normgivningsmakten finns inte på detta område. Mot bakgrund av dessa bestämmelser bör högsta tillåtna vinstutdelning och annan värdeöverföring framgå av lag.

Vid bestämmande av vad som skall få tas i anspråk för vinstutdelning eller annan värdeöverföring bör följande beaktas. Grundtanken med ett aktiebolag av det nya slaget är att upparbetade överskott till övervägande del skall stanna kvar inom bolaget och användas för utveckling av verksamheten. Den begränsade utdelning som tillåts bör följaktligen främst innebära en viss kompensation till dem som investerat i bolaget genom att förvärva aktier i detta. En möjlig ordning för att bestämma vad som skall utgöra rimlig nivå på utdelningen är att ange den högsta tillåtna vinstutdelningen som en *kvotdel eller procentsats* beräknad utifrån ramen för värdeöverföringar enligt bestämmelserna i 17 kap. 3 §. Med ett sådant system kan t.ex. föreskrivas att 25 procent av det överskott som enligt 17 kap. 3 § finns tillgängligt för värdeöverföringar får delas ut. Detta innebär att ju större överskott som har upparbetats i bolaget, desto högre utdelning kan aktieägarna påräkna. Mot en sådan ordning talar, som utredningen har framhållit, att utdelningen – om bolaget har gått mycket bra – skulle kunna bli så hög att karaktären av aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skulle kunna ifrågasättas. En annan möjlighet är att låta *det av aktieägarna tillskjutna kapitalet* utgöra grunden för beräkning av tillåten vinstutdelning. Med en sådan ordning kan det t.ex. anges att utdelningen får motsvara högst en viss procent av satsat kapital. Den maximalt tillåtna utdelningen blir då lika stor oavsett hur stort det överskott är som finns tillgängligt för värdeöverföringar. Ett sådant system tillämpas redan beträffande allmännyttiga bostadsföretag (se

lagen [2002:102] om allmännyttiga bostadsföretag). Regeringen delar utredningens bedömning att det sistnämnda alternativet är att föredra.

Frågan är då vad som i detta sammanhang bör räknas till det tillskjutna kapitalet. Utredningen har föreslagit att utgångspunkten skall vara det aktiekapital som aktieägarna har tillskjutit till bolaget. Beträffande allmännyttiga bostadsföretag utgår utdelningsbegränsningen från det aktiekapital som har tillskjutits kontant. Vid tillkomsten av lagen om allmännyttiga bostadsföretag ifrågasatte Lagrådet denna lösning. Lagrådet ansåg att det, i den utsträckning det är möjligt att tillskjuta apportegendom, är svårt att finna några godtagbara skäl för att behandla denna egendom på annat sätt än kontanta tillskott när det gäller investerarnas möjligheter att få skälig avkastning på sitt kapital. I den följande propositionen vidhölls ändå kopplingen till kontanta tillskott, eftersom den anknöt till tidigare regler och till en väl inarbetad praxis (se prop. 2001/02:58 s. 21 f.). Övervägande skäl talar dock mot att göra en motsvarande begränsning i detta sammanhang. Till tillskjutet kapital bör således räknas aktiekapital som har tillskjutits både genom kontanta medel och genom apportegendom (jfr 2 kap. 6 § förslaget till ny aktiebolagslag), såväl vid bolagets bildande som därefter. Även kapital som har tillskjutits genom kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bolaget bör ingå i underlaget, om förutsättning för kvittning föreligger enligt lagens övriga bestämmelser. Tillräckliga skäl att, som *Länsrätten i Stockholms län* har varit inne på, låta medel till följd av fondemission ingå i beräkningsunderlaget föreligger dock enligt regeringens mening inte. Vid fondemission tillskjuter aktieägarna inte något nytt kapital. Det framstår därför som följdriktigt att medel som tillskjutits på detta sätt inte skall räknas med i underlaget för tillåtna värdeöverföringar.

En fråga, som *Skatteverket* har tagit upp, är hur man i detta sammanhang bör behandla kapital som har tillskjutits genom att aktier getts ut till överkurs och kapital som har tillskjutits i form av s.k. ovillkorade aktieägartillskott.

Aktier får inte ges ut till ett lägre belopp än aktiernas kvotvärde (dvs. aktiens andel i aktiekapitalet, se 1 kap. 6 § förslaget till ny aktiebolagslag och prop. 2004/05:85 s. 213 f.). Det kan emellertid ofta vara naturligt att ge ut aktier till överkurs, dvs. en kurs som är högre än aktiernas kvotvärde. Överskjutande belopp skall då avsättas till en överkursfond. Till skillnad från aktiekapitalet skall överkursfonden – enligt vad som föreslås i propositionen Ny aktiebolagslag – utgöra fritt eget kapital (se förslaget till ändring i 3 kap. 5 a § årsredovisningslagen [1995:1554] och a. prop. s. 347 f. och 912). Trots detta framstår det enligt regeringens mening som naturligt att i detta sammanhang behandla överkursfonden på samma sätt som annat kapital som har tillskjutits som betalning för aktier. En sådan ordning torde också ge aktieägarna bättre incitament att tillskjuta eget kapital till aktiebolag, något som kan ha positiv betydelse för bolagens soliditet. Medel som har tillskjutits genom aktieteckning bör således ingå i beräkningsunderlaget för vad som kan tas i anspråk för värdeöverföring.

När det gäller s.k. ovillkorade aktieägartillskott kan det finnas skäl att göra en annan bedömning. Dessa tillskott sker i mindre strikta former. Vad som utgör aktieägartillskott definieras inte i lagen och det finns inga särskilda regler om redovisning. Övervägande skäl talar därför enligt

regeringens mening för att medel som har tillskjutits i form av ovillkorade aktieägartillskott inte bör räknas med i underlaget för tillåtna värdeöverföringar.

Sammanfattningsvis anser regeringen alltså att det i beräkningsunderlaget för tillåtna värdeöverföringar skall ingå allt det kapital som har tillskjutits som betalning för aktier.

Nästa fråga är hur stor kvotdel av beräkningsunderlaget som bör få delas ut årligen.

Högsta tillåtna vinstutdelning och annan värdeöverföring bör, på liknande sätt som för allmännyttiga bostadsföretag, anknyta till statslåneräntan med visst tillägg. Statslåneräntan är en referensränta som även används inom skattelagstiftningen. Den styr bl.a. hur stor del av utdelningen från ett fåmansbolag som skall beskattas som tjänsteinkomst (se 57 kap. 7 § första stycket inkomstskattelagen [1999:1229]). Fördelen med att ansluta till statslåneräntan är bl.a. att den är kopplad till det allmänna ekonomiska läget i landet, varför utdelningen kan ses som en återbäring på tillskjutet kapital.

Allmännyttiga bostadsföretag får lämna utdelning motsvarande den genomsnittliga statslåneräntan under föregående räkenskapsår med ett tillägg av en procent. Utredningen har föreslagit man i detta sammanhang i stället bör anknyta till den på räkenskapsårets sista dag fastställda statslåneräntan. Remissinstanserna har inte haft något att invända mot detta förslag.

Även regeringen anser att det är lämpligt att anknyta till den vid föregående räkenskapsårs sista dag fastställda statslåneräntan och att det på denna bör göras ett tillägg om en procentenhet. Investeringen bör därmed – under förutsättning att verksamheten genererar utdelningsbar vinst – i det långa loppet kunna uppfattas som stabil och säker med i varje fall en viss avkastning.

Ytterligare en fråga är om vinstutdelningen bör få omfatta ackumulerad vinst från tidigare räkenskapsår. De verksamheter som kommer att drivas i det nya slaget av aktiebolag kan många gånger tänkas vara av mindre omfattning. För små verksamheter är det ofta nödvändigt att lägga upp en buffert inför kommande, måhända mindre gynnsamma år. Som utredningen har framhållit kan det därför framstå som mindre lämpligt att ”tvinga” bolagen att dela ut vinst varje år för att inte pengarna i fråga skall för alltid vara oåtkomliga för vinstutdelning. Regeringen delar mot den bakgrunden utredningens bedömning att viss utdelning av vad som kvarstår i bolaget för vinstutdelning avseende tidigare år, beräknad i enlighet med vad som gäller för aktiebolagsslaget, bör vara tillåten. Utrymmet för vinstutdelning bör härvidlag beräknas utifrån vad som vid utdelningstidpunkten finns tillgängligt för värdeöverföringar enligt de allmänna reglerna i 17 kap. Som utredningen har angett bör det vidare finnas en borte gräns för hur långt tillbaka i tiden kvarstående vinst bör kunna delas ut. Utredningen har föreslagit en tidsgräns på fem år. De allra flesta remissinstanser har inte haft någon invändning mot förslaget. Också regeringen anser att fem år utgör en rimlig gräns för möjligheten att dela ut tidigare års vinster.

Sammanfattningsvis föreslår alltså regeringen att vinstutdelning och annan värdeöverföring för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning under perioden från en årsstämma till nästa inte skall få

överstiga summan av *dels* ett belopp, motsvarande räntan – beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång med tillägg av en procentenhet – på det kapital som aktieägare vid den tidpunkten har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier, *dels* ett belopp som motsvarar vad som varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämma under vart och ett av de fem föregående räkenskapsåren.

Som utredningen har angett hindrar de föreslagna bestämmelserna inte att ett företag av det nya slaget betalar ut marknadsmässiga löner för utfört arbete också till aktieägare. Löneutbetalningarna är att se som en kostnad för bolaget och utgör, om det är fråga om skäliga löneuttag, inte värdeöverföringar från bolaget.

Vinstandelslån och kapitalandelslån

Ett vinstandelslån är ett lån där räntan är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning. Ett kapitalandelslån är ett lån där det kapitalbelopp som skall återbetalas är knutet till någon av dessa faktorer.

1975 års aktiebolagslag innehåller ett principiellt förbud mot kapitalandelslån (se 7 kap. 26 § aktiebolagslagen [1975:1285]) men tillåter vinstandelslån. Enligt förslaget till ny aktiebolagslag är både vinstandelslån och kapitalandelslån tillåtna. Lagen ställer dock upp krav på att ett beslut om upptagande av lån av dessa slag skall fattas av bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen (se 11 kap. 11 §).

Grundläggande för aktiebolag av det nya slaget är att vinstutdelningen inte får överstiga en viss, i lagen angiven nivå. I aktiebolag av detta slag skulle vinstandelslån och kapitalandelslån kunna utnyttjas i syften som knappast ligger i linje med de särskilda vinstutdelningsbegränsningarna, eftersom räntan eller återbetalningen kopplas till t.ex. bolagets vinst eller finansiella ställning. Även om lån av dessa slag kan vara affärsmässigt motiverade, talar enligt regeringens mening övervägande skäl för att det inte skall vara tillåtet för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning att ta upp lån av nu aktuella slag. Visserligen kan, som *Sveriges advokatsamfund* har varit inne på, skäl åberopas för att tillåta en koppling av räntan till utdelningen, eftersom endast en begränsad vinstutdelning får ske i bolag av det nya slaget. Att tillåta vissa vinstandelslån och kapitalandelslån men inte andra framstår dock som alltför detaljerat. Regeringen föreslår därför ett förbud mot att aktiebolag av det nya slaget tar upp vinstandelslån och kapitalandelslån.

5.6 Gåva till annan verksamhet

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några särskilda bestämmelser om gåva till annan verksamhet. Av reglerna om värdeöverföringar följer att värdet av en gåva – tillsammans med andra gjorda värdeöverföringar – inte får överstiga vad som finns tillgängligt i bolaget för vinstutdelning och annan värdeöverföring för den aktuella perioden.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se betänkandet s. 114 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: I vanliga aktiebolag kan bolagsstämman, eller i vissa fall styrelsen, besluta om gåva till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål, om det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt får anses skäligt (se 17 kap. 5 § förslaget till ny aktiebolagslag). Utan någon uttrycklig bestämmelse därom gäller dessutom att regler, som uteslutande är uppställda till aktieägarnas skydd, kan frångås om samtliga aktieägare samtycker till det. Det innebär att värdeöverföringar från bolaget i dag kan vara giltiga även om de inte har beslutats i de former som lagen anger (se prop. 2004/05:85 s. 372 f.). Om alla aktieägare är överens, kan således ett aktiebolag ge en gåva till vilket ändamål som helst. Oavsett om gåvan sker med stöd av 17 kap. 5 § eller grundar sig på en överenskommelse mellan samtliga aktieägare, måste den dock ligga inom ramen för vad borgenärsskyddsbestämmelserna i 17 kap. 3 § tillåter.

När det gäller aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning föreslås att det överskott som uppkommer i bolagets verksamhet till viss del skall kunna delas ut till aktieägarna eller tas i anspråk för annan värdeöverföring (se avsnitt 5.5 ovan). En särskild värdegräns för detta föreslås också. En fråga som då uppkommer är om aktiebolag av det nya slaget bör kunna ta en större del av medlen i anspråk för gåva än för aktieutdelning.

Mot att tillåta att bolaget använder en del av överskottet till annan närstående verksamhet av liknande slag eller till allmännyttiga ändamål talar främst risken för att bolaget i fråga utarmas om ägarna gärna ser att pengarna används till annan verksamhet. Denna risk minimeras dock om det fordras att värdet på gåvorna inte får överstiga vad som är tillgängligt för vinstutdelning och annan värdeöverföring. En sådan ordning stämmer väl överens med grundtanken för det nya slaget av aktiebolag; att bolagets överskott till övervägande del skall stanna kvar inom bolaget.

På grund av det nu sagda delar regeringen utredningens bedömning att ett bolag med särskild vinstutdelningsbegränsning bör kunna ta medel i anspråk för gåva enligt samma principer som vanliga aktiebolag, dock att värdet av gåvan inte bör få överstiga vad som finns tillgängligt i bolaget för vinstutdelning och annan värdeöverföring.

Regeringen delar också utredningens bedömning att det beträffande det nya slaget av aktiebolag inte finns anledning att begränsa mottagarkretsen för gåvor beslutade enligt 17 kap. 5 §.

Eftersom en gåva anses utgöra en värdeöverföring enligt aktiebolagslagen, kommer de ovan föreslagna värdeöverföringsbegränsningarna att omfatta såväl gåva till allmännyttiga ändamål som gåva av annat slag. Som *Kammarrätten i Göteborg* har varit inne på bör gåvobeloppet minska utrymmet för andra värdeöverföringar. Någon särskild bestämmelse om detta torde inte behövas, eftersom den tidigare föreslagna regeln om högsta belopp för värdeöverföringar tar sikte på summan av gjorda värdeöverföringar avseende perioden från en årsstämma till nästa, inklusive gåvor till allmännyttiga eller andra ändamål.

5.7 Användning av bolagets vinst och behållna tillgångar vid en likvidation

Regeringens förslag: Vid bolagets likvidation skall, efter det att alla bolagets kända skulder har betalats, aktieägarna tilldelas dels ett belopp som motsvarar det kapital som har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier, dels ett belopp motsvarande vad som är tillgängligt för vinstutdelning. Vad som därefter återstår skall tillfalla annat eller andra aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning eller Allmänna arvsfonden.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se betänkandet s. 115 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag. *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund* har ansett att förslaget är alltför strikt. Ett par remissinstanser, bl.a. *Föreningen kooperativ utveckling i Sverige (FKU)*, har diskuterat om det bör krävas att det bolag som anges i bolagsordningen sysslar med samma verksamhet eller är verksamt i samma kommun som det bolag som likvideras.

Skälen för regeringens förslag: Vid likvidation av ett aktiebolag skall normalt, sedan alla kända skulder har betalats, återstående tillgångar skiftas (se 25 kap. 38 § förslaget till ny aktiebolagslag). Med skifte avses fastställande av vad som skall tillkomma varje aktieägare. I vissa undantagsfall skall medlen tillfalla Allmänna arvsfonden i stället för aktieägarna. Så skall ske bl.a. om någon delägare inte inom fem år lyfter vad han eller hon har fått vid skiftet eller om det vid fortsatt likvidation framkommer en mindre tillgång och tillgången är av obetydligt värde (se 25 kap. 42 och 44 §§ förslaget till ny aktiebolagslag).

Skatteverket har efterfrågat klargöranden av hur s.k. aktieägartillskott skall behandlas vid likvidation. I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall, enligt vad som tidigare har föreslagits, endast en begränsad vinstutdelning vara tillåten. Det framstår då som följdriktigt att aktieägarna vid bolagets likvidation inte bör kunna tillgodogöra sig en större del av bolagets vinst än de hade kunnat göra om verksamheten hade fortsatt. Förutom de vinstmedel som aktieägarna sålunda bör tillskiftas, bör aktieägarna tilldelas det kapital som har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier. S.k. aktieägartillskott bör däremot inte beaktas vid beräkningen av vad aktieägarna skall tilldelas (jfr ovan avsnitt 5.5).

Efter det att bolagets kända skulder har betalats och aktieägarna tilldelats *dels* det kapital som har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier, *dels* ett belopp motsvarande den vinstutdelning som – med beaktande av den tidigare föreslagna begränsningsregeln eller en lägre gräns i bolagsordningen – får ske kan dock ytterligare tillgångar finnas kvar. Hur bör då dessa tillgångar få användas?

Som utredningen framhållit är det naturligt att återstående tillgångar får användas enbart på ett sätt som är förenligt med det syfte som motiverar värdeöverföringsbegränsningarna. På så sätt minskar risken för att en likvidation sker i syfte att kringgå dessa begränsningar. Eftersom övriga företagsformer saknar sådana begränsningsregler som nu föreslås, framstår det som mest ändamålsenligt att återstående tillgångar får föras över endast till annat aktiebolag av samma slag som det bolag som har

likviderats. Även att överföra tillgångarna till Allmänna arvsfonden bör, som utredningen angett, vara tillåtet. *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund* och *Sveriges advokatsamfund* har ansett att förslaget är alltför strikt. Med hänsyn till risken för att likvidationen av bolaget äger rum i syfte att kringgå lagens vinstutdelningsbegränsningar framstår det dock, som utredningen har angett, som mest lämpligt att inte tillåta andra mottagare än annat aktiebolag av det nya slaget eller Allmänna arvsfonden. Ett bolag av det nya slaget bör således i bolagsordningen kunna ange ett annat bolag av samma slag som mottagare av kvarvarande tillgångar vid en likvidation. Om något annat bolag inte angetts som mottagare, skall kvarvarande medel gå till Allmänna arvsfonden.

En särskild fråga som bl.a. *Föreningen kooperativ utveckling i Sverige (FKU)* har tagit upp är om det bör krävas att det eller de bolag som anges i bolagsordningen sysslar med samma verksamhet eller är verksam i samma kommun som det bolag som likvideras. En sådan ordning kan tyckas vara befogad om verksamheten till någon del finansieras av offentliga medel. Enligt regeringens mening finns det dock för närvarande inte tillräckliga skäl att ställa upp associationsrättsliga regler om detta. Därtill kommer att ett sådant krav lätt skulle kunna bli ett slag i luften, eftersom det – utifrån de regler som nu föreslås – står ett bolag fritt att byta verksamhet. Frågor om krav på samma slags verksamhet etc. får i stället, vid behov, tas upp om det blir aktuellt att införa en ordning där t.ex. möjligheten att få tillstånd eller förmåner knyts till att verksamheten i fråga drivs i form av ett aktiebolag av det nya slaget eller i annan jämförbar företagsform.

5.8 Fusion

Regeringens förslag: Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall få delta i en fusion som överlåtande bolag endast om också det övertagande bolaget är ett bolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Vad som sägs i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om fusion mellan en ekonomisk förening och ett helägt dotteraktiebolag gäller inte om dotteraktiebolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag, dock att utredningen inte har föreslagit någon särskild regel om fusion mellan en ekonomisk förening och ett helägt dotteraktiebolag (se betänkandet s. 116 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: En fusion innebär att ett aktiebolags samtliga tillgångar och skulder övertas av ett annat aktiebolag mot vederlag till aktieägarna i det överlåtande bolaget i form av aktier i det övertagande bolaget, varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation (se 23 kap. 1 § första stycket förslaget till ny aktiebolagslag). Fusion kan ske antingen mellan det övertagande bolaget på ena sidan och ett eller flera överlåtande bolag på andra sidan, absorption, eller mellan två eller

flera överlåtande bolag genom att de bildar ett nytt övertagande bolag, kombination (se 23 kap. 1 § andra stycket). En fusion får effekter för aktieägarna i det eller de bolag som upplöses. Dessa aktieägare skall därför kompenseras med aktier i det övertagande bolaget eller kontant ersättning (se 23 kap. 2 §). Lagen innehåller också regler som syftar till att aktieägarna skall tillhandahållas information om och inflytande över den avsedda fusionen (se 23 kap. 6–10 §§) samt särskilda regler om revisorsgranskning av fusionsplanen (se 23 kap. 11 §). Om fusionen medför att övertagande bolags soliditet försämras, får fusionen effekter också för övertagande bolags borgenärer. Lagen ger därför borgenärerna ett visst inflytande över fusionen (se 23 kap. 19–24 §§).

Enligt utredningen bör ett aktiebolag av det nya slaget få delta som överlåtande bolag i en fusion enbart under förutsättning att det övertagande bolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Regeringen är av samma mening. Med en sådan bestämmelse förhindras att överskott i det nya slaget av aktiebolag kommer ett vinstutdelande aktiebolag till godo och tas i anspråk för sedvanlig vinstutdelning.

Lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar innehåller särskilda bestämmelser om fusion mellan en ekonomisk förening och ett helägt dotteraktiebolag (se 12 kap. 8 §). Ett aktiebolag av det nya slaget föreslås kunna ingå i en koncern i samma omfattning som andra aktiebolag (se nedan avsnitt 5.12). Detta innebär att ett bolag av det nya slaget kan komma att utgöra ett helägt dotteraktiebolag till en ekonomisk förening. Eftersom den ekonomiska föreningsformen inte innehåller några regler som förhindrar att vinst delas ut till föreningens medlemmar, bör de ovan nämnda bestämmelserna om fusion mellan en ekonomisk förening och ett helägt dotteraktiebolag inte gälla om dotteraktiebolaget är ett aktiebolag av det nya slaget.

En särskild fråga, som *Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige (FKU)* har tagit upp, är om fusionsförfarandet, t.ex. genom hur fusionsvederlaget bestäms, kan missbrukas för att kringgå vinstutdelningsbegränsningarna. Eftersom aktiebolagslagen innehåller bestämmelser som tillvaratar både aktieägarnas och borgenärernas rätt (jfr ovan) och dessutom regler om revisorsgranskning, får riskerna för detta bedömas som förhållandevis små. Några ytterligare regler synes inte behövas.

5.9 Delning

Regeringens förslag: Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall få delta i en delning som överlåtande bolag endast om det eller de övertagande bolagen också är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Utredningens förslag: Frågan har inte behandlats av utredningen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Genom nya aktiebolagslagen införs ett nytt rättsligt instrument, delning av aktiebolag. Enligt reglerna om detta kan ett aktiebolag delas genom att bolagets tillgångar och skulder övertas av ett eller flera andra aktiebolag med vederlag till aktieägarna i det överlåtande bolaget (se 24 kap. 1 §).

En delning av ett aktiebolag kan vara motiverad av organisatoriska skäl. Som tidigare framhållits bör reglerna för aktiebolag av det nya slaget i så liten utsträckning som möjligt avvika från vad som gäller för vanliga aktiebolag. Frågan är då om det finns skäl att förhindra delning av aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Eftersom det primära syftet med det nya slaget av aktiebolag är att överskott inte skall kunna tas ut i någon större utsträckning, framstår det som naturligt att tillåta delning endast om det eller de bolag som tar över tillgångar och skulder från ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning också är ett bolag av det nya slaget. Regeringen föreslår därför att delning av aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall få ske endast om denna förutsättning är uppfylld.

5.10 Ökning av aktiekapitalet

Regeringens bedömning: Det behövs inte några särregler om ökning av aktiekapitalet.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se betänkandet s. 117 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Ett aktiebolag kan öka sitt aktiekapital genom fondemission. Ökningen sker då utan tillskott från aktieägarna (se 11 kap. 1 § 1 och 12 kap. förslaget till ny aktiebolagslag). Aktiekapitalet kan också ökas genom tillskott från befintliga eller blivande aktieägare. Det finns tre olika sätt för detta. Ökningen kan ske genom att bolaget ger ut nya aktier mot omedelbar betalning, nyemission (se 11 kap. 1 § 2 och 13 kap.). Ökningen kan också ske genom att innehavare av teckningsoptioner, som bolaget har gett ut, tecknar aktier i bolaget mot betalning (se 11 kap. 1 § 3 och 14 kap.). Aktiekapitalet kan slutligen ökas genom att innehavare av konvertibler, som bolaget har gett ut, byter ut konvertiblerna mot aktier i bolaget (se 11 kap. 1 § 4 och 15 kap.).

Vad bör då gälla för dessa situationer i aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning?

Först något om fondemission. Fondemission kan ske dels genom att belopp överförs från reservfonden, uppskrivningsfonden eller fritt eget kapital, dels genom att värdet av anläggningstillgångarna skrivs upp (se 12 kap. 1 § första stycket). I ett vanligt aktiebolag innebär en fondemission inte något ökat utrymme för vinstutdelning eller annan värdeöverföring. Tvärtom leder en ökning av aktiekapitalet typiskt sett till att bolagets fria egna kapital minskar. I fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning hamnar saken dock i ett annat läge eftersom utrymmet för värdeöverföringar beräknas på grundval av det kapital som aktieägare tillskjutit till bolaget som betalning för aktier (se ovan avsnitt 5.5). Vid fondemission görs, som tidigare angetts, inga tillskott från aktieägarna. Detta innebär att det ytterligare belopp som genom fondemissionen tillförs aktiekapitalet inte kommer att ingå i underlaget för beräkning av utrymmet för värdeöverföringar. Regeringen delar därför

utredningens bedömning att det inte finns anledning att begränsa möjligheterna för bolag av det nya slaget att genomföra fondemissioner.

När det gäller de övriga tre metoderna för ökning av aktiekapitalet sker ökningen genom tillskott från befintliga eller blivande aktieägare. De belopp som har tillskjutits kommer att räknas med i underlaget för värdeöverföringar (jfr ovan avsnitt 5.5). Det finns enligt regeringens bedömning inte skäl att begränsa möjligheterna för ett aktiebolag av det nya slaget att öka aktiekapitalet på ovan beskrivna sätt. Några särskilda regler för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning behövs således inte.

Skatteverket har påtalat att ett bolag av det nya slaget kan komma att försöka kringgå vinstutdelningsbegränsningarna genom att låta konvertibla skuldebrev löpa med en ränta som avsevärt överstiger statslåneräntan plus en procent. Sådana förfaranden torde dock, om den ränta som betalas är högre än marknadsräntan, vara att bedöma som värdeöverföringar (jfr prop. 2004/05:85 s. 747) och alltså falla in under såväl de regler om värdeöverföringsbegränsningar som tidigare föreslagits som de generella reglerna i 17 kap. 3 § (se ovan avsnitt 5.5).

5.11 Minskning av aktiekapitalet

Regeringens bedömning: Några särregler om minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna bör inte införas för det nya slaget av aktiebolag. Reglerna om värdeöverföringsbegränsningar blir avgörande för i vilken utsträckning minskning av detta slag kan ske.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att någon minskning av aktiekapitalet inte skall vara möjlig (se betänkandet s. 118 f.).

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag. *Länsrätten i Stockholms län* har ansett att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning bör få minska aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna så länge minskningsbeloppet håller sig inom ramen för vad som bolaget får dela ut.

Skälen för regeringens bedömning: Minskning av aktiekapitalet får ske för 1) täckning av förlust, 2) avsättning till fritt eget kapital, och 3) återbetalning till aktieägarna (se 20 kap. 1 § första stycket förslaget till ny aktiebolagslag). Vidare kan minskning av aktiekapitalet ske enligt förbehåll i bolagsordningen.

Lika med utredningen anser regeringen inte att det möter några hinder att tillåta minskning av aktiekapitalet för ändamål enligt punkterna 1 och 2.

När det gäller minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna är, som utredningen har framhållit, syftet med bestämmelserna för den nya typen av aktiebolag visserligen att säkerställa att bolagets vinster till övervägande del stannar kvar inom bolaget samt att bolagets tillgångar inte överförs till andra. I det föregående har dock föreslagits att en viss, begränsad utdelning skall vara tillåten. Som *Länsrätten i Stockholms län* har varit inne på framstår det då som följdriktigt att tillåta minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna inom ramen för vad bolaget kan dela ut i vinst till aktieägarna. Regeringen anser således, till

skillnad från utredningen, att sådan minskning bör vara tillåten. Eftersom minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna utgör en form av värdeöverföring (se 17 kap. 2 § 3 förslaget till ny aktiebolagslag, jfr ovan avsnitt 5.5) behövs inga särskilda bestämmelser om detta.

5.12 Koncernförhållanden

Regeringens bedömning: Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning bör, i samma omfattning som andra aktiebolag, få ingå i en koncern.

Regeringens förslag: Om ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning ingår i en koncern, skall bolaget inte till ett annat företag inom koncernen få föra över högre belopp än vad som – tillsammans med andra värdeöverföringar under perioden från en årsstämma till nästa – motsvarar tillåten värdeöverföring. En överföring skall dock alltid få ske om den har rent affärsmässig karaktär för bolaget.

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall varje räkenskapsår i en särskild förteckning anteckna de lån och säkerheter som bolaget har lämnat till företag i en koncern i vilket bolaget ingår.

Utredningens bedömning och förslag: Överensstämmer i stora delar med regeringens bedömning och förslag. Utredningen har dock föreslagit att de transaktioner som bör tillåtas inom en koncern bör beskrivas som ”transaktioner som är affärsmässigt motiverade” (se betänkandet s. 119 f.). Utredningen har vidare inte föreslagit någon skyldighet att anteckna koncernlån i en särskild förteckning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag. *Länsrätten i Stockholms län* och *Socialstyrelsen* har dock efterlyst ett klagörande av begreppet ”affärsmässigt motiverad”. *Föreningen kooperativ utveckling i Sverige* har pekat på svårigheter att kontrollera hur överskott och tillgångar används.

Skälen för regeringens bedömning och förslag

Allmänna utgångspunkter

Ett aktiebolag är moderbolag och en annan juridisk person är dotterföretag, t.ex. om aktiebolaget äger aktier som representerar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen (se 1 kap. 11 § förslaget till ny aktiebolagslag). Tillsammans utgör företagen en koncern.

Det är naturligt att aktiebolag av det nya slaget skall kunna ägas av andra företag och att de själva skall kunna äga andra företag. Det innebär att de ibland kommer att ingå i koncerner, ibland som moderbolag och ibland som dotterbolag.

Huvudsyftet med aktiebolag av det nya slaget är att skapa garantier för att upparbetade överskott stannar kvar i bolaget (se ovan avsnitt 5.1). Det kan mot den bakgrunden och då det är vanligt med värdeöverföringar mellan koncernföretag finnas anledning att överväga om det för det nya slaget av aktiebolag bör införas några särskilda regler för koncernför-

hållanden för att hindra att medel förs över från bolaget till andra företag i koncernen. I det följande redogörs först i korthet för gällande regler om koncernförhållanden. Därefter övervägs behovet av särregler för koncerner där aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning ingår. Slutligen behandlas frågan om s.k. koncernlån.

Nuvarande regler om koncernbidrag m.m.

Som redan har framgått utgör en koncern en grupp av företag som ofta bildar en ekonomisk enhet men som inte utgör ett eget rättssubjekt. Det är vanligt med värdeöverföringar mellan koncernföretag, s.k. koncernbidrag. Reglerna om sådana bidrag finns inom skatterätten (se 35 kap. inkomstskattelagen [1999:1229]). Dessa regler syftar till att den samlade skattebelastningen för en koncern skall vara lika stor som om koncernens verksamhet hade bedrivits inom ett enda företag. Koncernbidrag är således i princip avdragsgilla för det givande företaget och förenade med skattskyldighet för det mottagande företaget.

Från aktiebolagsrättsliga utgångspunkter är ett koncernbidrag oftast en form av värdeöverföring som skall bedömas enligt aktiebolagslagens bestämmelser om sådana överföringar. Termen koncernbidrag används emellertid ibland som beteckning på transaktioner som i själva verket bör karaktäriseras som kostnadsersättningar, dvs. vederlag för utförda prestationer. Sådana transaktioner innefattar inte någon värdeöverföring i aktiebolagslagens bemärkelse och omfattas således inte av lagens begränsningar mot värdeöverföringar (jfr prop. 2004/05:85 s. 385 f.).

När det gäller ”riktiga” koncernbidrag brukar man skilja på några olika situationer. Nedan angivna exempel motsvarar dem som nämns i förarbetena till den nya aktiebolagslagen (se a. prop. s. 385 f.).

1. *Koncernbidrag från ett helägt dotterbolag till moderbolaget.* Ett sådant bidrag omfattas av reglerna om begränsningar mot värdeöverföringar (se 17 kap. 3 § aktiebolagslagen).

2. *Koncernbidrag från ett majoritetsägt dotterbolag till moderbolaget.* Även detta slag av bidrag utgör en värdeöverföring och är underkastat reglerna om begränsningar mot värdeöverföringar.

3. *Koncernbidrag från ett dotterbolag till ett annat dotterbolag (systerbolag)* utgör också en värdeöverföring och omfattas av samma begränsningsregler som tidigare nämnda bidrag.

4. *”Bidrag” från moderbolaget till ett dotterbolag i form av s.k. aktieägartillskott.* Om dotterbolaget är solvent, innebär en sådan transaktion normalt att moderbolagets aktier i dotterbolaget stiger i värde med ett sammanlagt belopp motsvarande bidraget. Det är i så fall inte fråga om en värdeöverföring från bolaget. Om dotterbolagets ekonomiska ställning däremot är sådan att tillskottet inte alls, eller endast delvis, påverkar värdet av dotterbolagsaktierna, kan transaktionen vara att betrakta som en värdeöverföring. Då gäller de vanliga begränsningsreglerna. Ur dotterbolagets synvinkel är bidraget, oavsett om det från moderbolagets perspektiv är att betrakta som en värdeöverföring eller inte, ett aktieägartillskott.

Koncernbidrag från aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

I det föregående har konstaterats att de flesta slag av koncernbidrag, men inte alla, skall bedömas enligt aktiebolagslagens regler om värdeöverföringar. Finns det då skäl att i detta avseende införa några särskilda regler i fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning? I det följande behandlas denna fråga utifrån de situationer som har beskrivits i avsnittet ovan. Eftersom ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning föreslås kunna ingå i en koncern där även andra typer av företag än aktiebolag ingår, diskuteras även överföringar till företag av annat slag än aktiebolag.

Ett koncernbidrag från ett helägt dotterbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till moderbolaget (jfr situation 1 ovan) bör vara tillåtet, under förutsättning att det belopp som överförs ryms inom vad som finns tillgängligt för värdeöverföringar i det särskilda aktiebolagslaget (se ovan avsnitt 5.5). Eftersom ett koncernbidrag i detta fall utgör en värdeöverföring, skall det bedömas enligt de tidigare föreslagna reglerna om värdeöverföringsbegränsningar och reglerna i 17 kap. förslaget till ny aktiebolagslag. Några särskilda regler för denna situation är således inte påkallade.

Ett koncernbidrag från ett majoritetsägt dotterbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till moderbolaget (jfr situation 2 ovan) bör också vara tillåtet, om bidraget ryms inom ramen för tillåtna värdeöverföringar. Några särskilda bestämmelser behövs inte heller för denna situation, eftersom bidraget även i detta fall är att se som en värdeöverföring som omfattas av begränsningsreglerna.

Även *bidrag från ett dotterbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till ett annat dotterföretag* (jfr situation 3 ovan) liksom *bidrag från ett moderbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till ett icke helägt dotterföretag* bör vara tillåtna i den utsträckning de ryms inom ramen för värdeöverföringsbegränsningarna.

Ett "bidrag" från moderbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till ett helägt dotterbolag, s.k. aktieägartillskott, eller ett bidrag till ett annat helägt dotterföretag (jfr situation 4 ovan) kan vara att betrakta som en värdeöverföring, om dotterföretagets ekonomiska ställning är sådan att tillskottet inte, eller endast delvis, påverkar värdet på aktierna eller andelarna i dotterföretaget. Då omfattas det av värdeöverföringsbegränsningarna. Normalt innebär dock ett sådant "bidrag" att moderbolagets aktier eller andelar i dotterföretaget stiger i värde med ett sammanlagt belopp motsvarande bidraget. Det är i så fall inte fråga om någon värdeöverföring. De tidigare föreslagna värdeöverföringsbegränsningarna blir inte tillämpliga på en sådan transaktion.

Finns det då anledning att begränsa möjligheterna till sådana transaktioner?

Som *Länsrätten i Stockholms län* har varit inne på synes riskerna för otillbörliga överföringar visserligen vara små när det bara finns ett helägt dotterbolag och ett moderbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning i koncernen. "Bidraget" kommer ju då alltså som regel moderbolaget till godo, eftersom dess aktier eller andelar i dotterföretaget kan förväntas stiga i värde med ett belopp som motsvarar bidraget. Situationen kompliceras dock av att dotterföretaget, om detta inte är ett aktiebolag av det

nya slaget, i ett senare led kan föra över medel till någon annan utan att iaktta de särskilda värdeöverföringsbegränsningar som gäller för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Detta medför att medel som har upparbetats i ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning kan komma att slussas ut ur koncernen.

På grund av det nu sagda delar regeringen utredningens bedömning att det behövs en särskild regel som förhindrar att medel som har upparbetats i ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning slussas ut ur en koncern. Regeln bör lagtekniskt utformas så att den endast fyller ut de allmänna begränsningarna mot värdeöverföringar i 17 kap. 3 § och de ovan föreslagna särskilda begränsningsreglerna. Av regeln bör framgå att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning inte i något fall till ett annat företag inom koncernen får föra över medel med ett belopp som, tillsammans med andra värdeöverföringar under perioden från en årsstämma till nästa, överstiger gränsen för tillåten värdeöverföring. På så vis åstadkoms också, vilket *Kammarrätten i Göteborg* har efterfrågat, en koppling mellan utrymmet för koncernbidrag och annan värdeöverföring.

Som utredningen har angett bör begränsningarna inte hindra sedvanliga affärsmässigt grundade transaktioner mellan företagen. Detta bör lämpligen uttryckas så, att en överföring dock får ske om den har rent affärsmässig karaktär för bolaget. Som exempel på en överföring som får anses ha rent affärsmässig karaktär kan nämnas att bolaget till ett företag i samma koncern betalar marknadsmässigt vederlag för en vara eller en tjänst. Formuleringen ”rent affärsmässig karaktär” finns redan i 17 kap. 1 § första stycket 4 (se prop. 2004/05:85 s. 369 f.). Frågan om en transaktion är av affärsmässig karaktär eller inte får avgöras i det enskilda fallet utifrån objektivt iakttagbara kriterier, främst förekommande värde-diskrepans mellan parternas prestationer (se a. prop. s. 370 f). Begreppet bör tolkas på liknande sätt här som i 17 kap. 1 §.

Koncernlån

En annan typ av transaktioner som bör uppmärksammas särskilt är lån från bolag av det nya slaget till andra företag inom koncernen. Enligt aktiebolagslagen gäller särskilda begränsningar för lån från ett aktiebolag till aktieägare eller ledamöter i bolagets ledningsorgan, förbudet mot s.k. närståendelån (se 21 kap. 1 § förslaget till ny aktiebolagslag). Av dessa bestämmelser följer att ett aktiebolag inte får lämna penninglån till bl.a. den som äger aktier i bolaget eller i ett annat bolag i samma koncern och den som är styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget eller i annat bolag i samma koncern. Lagen innehåller dock flera undantag från förbudet. Ett av dessa undantag är det s.k. koncernundantaget (se 21 kap. 2 § första stycket 2). Av detta följer att förbudet mot närståendelån inte gäller om gäldenären är ett företag i en koncern i vilken det långivande bolaget ingår. Koncernundantaget har motiverats med att ett lån mellan koncernbolag från borgenärernas perspektiv inte innebär en lika riskfylld transaktion som lån till aktieägare i gemen (se prop. 2004/05:85 s. 429 f. och prop. 1973:93 s. 92 f.)

Grundläggande för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning är att upparbetade medel huvudsakligen skall stanna kvar i verk-

samheten och användas för att utveckla denna. När det gäller koncernförhållanden finns det vissa risker för att lån från aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning kan utnyttjas i syften som knappast ligger i linje med de tidigare föreslagna begränsningsreglerna. Att förbjuda lån från ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till ett annat företag i samma koncern framstår emellertid som alltför långtgående. För att underlätta kontrollen för t.ex. revisorn bör dock ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning var skyldigt att anteckna lån till andra företag i samma koncern i en särskild förteckning (jfr 21 kap. 10 § förslaget till ny aktiebolagslag). Regeringen föreslår därför att en skyldighet för styrelsen och den verkställande direktören att föra en sådan förteckning införs. Det är naturligt att förteckningen omfattar även säkerheter som har ställts för koncernlån (se 21 kap. 10 §).

5.13 Kontrollmöjligheter

Regeringens förslag: Revisorn skall särskilt kontrollera att de tidigare föreslagna reglerna om värdeöverföringar och överföringar inom en koncern inte har överträtts och, om överträdelse har skett, genast sända en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket.

Revisionsberättelsen för ett bolag av det nya slaget skall innehålla ett uttalande om huruvida en förteckning över vissa lån och säkerheter har upprättats i bolaget.

Regeringens bedömning: Det bör inte skapas något särskilt kontrollorgan för aktiebolag av det nya slaget.

Utredningens bedömning och förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning och förslag, dock att utredningens förslag inte tog sikte på koncernförhållanden och inte innehöll något förslag om uttalande om förteckning över lån m.m. i revisionsberättelsen (se betänkandet s. 122 f.).

Remissinstanserna: Några remissinstanser, däribland *Länsrätten i Stockholms län*, *Socialstyrelsen*, *Skatteverket* och *Konkurrensverket*, har ifrågasatt om utredningens förslag om kontrollmöjligheter är tillräckliga. Övriga remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens bedömning och förslag

Behovet av kontroll

I det föregående har föreslagits regler som har till syfte att säkerställa att tillgångar och överskott i ett aktiebolag av det nya slaget huvudsakligen stannar kvar i bolaget. Som flera remissinstanser har påtalat finns det risker för obehöriga transaktioner och förtäckta värdeöverföringar i syfte att kringgå de begränsningar som här ställs upp. Enligt aktiebolagslagens allmänna regler har revisorn vissa skyldigheter att kontrollera att bolaget uppfyller lagens krav. Detta sker t.ex. när revisorn granskar bolagets offentliga redovisning och bokföring (mer om detta nedan). Frågan är dock om aktuella regler är tillräckliga för att säkerställa att de särskilda

regler som ställs upp för det nya slaget av aktiebolag inte överträds eller kringgås.

Revisorns uppdrag

Aktiebolagslagens regler om revision innebär i korthet följande. Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionsredovisning kräver (se 9 kap. 3 § förslaget till ny aktiebolagslag). Revisorn skall för varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman (se 9 kap. 5 §). Revisionsberättelsen skall innehålla uttalanden om årsredovisningen har upprättats i enlighet med lag (se 9 kap. 31 §), om bolagsstämman bör fastställa balans- och resultaträkningen, om bolagsstämman bör besluta om dispositioner angående vinst och förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och om styrelsen och den verkställande direktören har upprättat förteckning över lån och säkerheter samt om revisorn anser att balans- och resultaträkningarna inte bör fastställas (se 9 kap. 32 §). Vidare skall revisionsberättelsen innehålla bl.a. ett uttalande om styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet samt om revisorn har funnit att dessa har företagit någon åtgärd som kan medföra ersättningsskyldighet eller handlat i strid mot aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen (se 9 kap. 33 §).

Om bolaget är ett moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen, om en sådan har upprättats, samt koncernföretagens inbördes förhållanden (se 9 kap. 3 § andra stycket). Om bolaget är ett moderbolag som är skyldigt att upprätta koncernredovisning, skall revisorn även lämna en koncernrevisionsberättelse (se 9 kap. 5 § andra stycket och 38 §).

Det nya slaget av aktiebolag innebär för revisorns del att han eller hon också måste uppmärksamma risken för att det förekommer överföringar som överstiger vad som är tillåtet enligt de tidigare föreslagna begränsningsreglerna från aktiebolaget till dess ägare eller andra.

Revisorn skall alltså redan enligt aktiebolagslagens allmänna regler kontrollera att ett aktiebolag inte har gjort några värdeöverföringar m.m. i strid med lagens regler och i revisionsberättelsen anmärka konstaterade överträdelser (se 9 kap. 3 § och 33 § andra stycket). Frågan är då om det behövs någon särskild regel om revisorns granskning av värdeöverföringar m.m. i ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Utredningen har föreslagit en sådan bestämmelse. De flesta remissinstanserna, däribland *FAR*, har inte haft något att invända mot utredningens förslag. Även om det redan till följd av dagens regler kommer att ingå i revisorns granskning att kontrollera att reglerna om värdeöverföringar inte har överträtts, anser regeringen att det finns skäl att lägga särskild vikt vid granskningen för den nya typen av aktiebolag. En särskild bestämmelse om detta bör därför införas. Av bestämmelsen bör framgå att revisorn i samband med den årliga revisionen *särskilt* skall kontrollera att de ovan föreslagna reglerna om värdeöverföringar och överföringar inom koncern inte har överträtts. Eftersom revisionsberättelsen enligt lagens allmänna bestämmelser skall innehålla uttalande om förslag till vinstdisposition (se 9 kap. 32 §, jfr ovan), kommer

bestämmelsen i praktiken att ha självständig betydelse främst vid förtäckt vinstutdelning.

Vad bör då revisorn göra om han eller hon konstaterar att de i denna remiss föreslagna reglerna om värdeöverföringar eller överföringar i en koncern har överträtts? Utredningen har föreslagit att revisorn om en sådan situation uppstår genast skall skicka en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket. De flesta remissinstanserna har inte haft något att invända mot detta förslag. *Länsrätten i Stockholms län* och *Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige (FKU)* har dock ifrågasatt förslaget och bl.a. påtalat risken för intressekonflikter eftersom revisorn i första hand bör granska räkenskaperna för ägarnas räkning. Regeringen anser för sin del att en sådan underrättelseskyldighet som utredningen har föreslagit ligger väl i linje med de uppgifter som redan ligger på revisorn. Revisorn skall t.ex. sända en kopia av revisionsberättelsen till Skatteverket, om revisionsberättelsen innehåller anmärkningar avseende vissa slags överträdelser. Regeringen föreslår således att revisorn skall vara skyldig att sända en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket om revisorn finner att bolaget har överträtt de tidigare föreslagna reglerna om värdeöverföringar och överföringar i en koncern. Bolagsverkets möjligheter att agera med anledning av en sådan underrättelse behandlas i det följande, se avsnitt 5.14.

I det föregående har föreslagits att styrelsen eller den verkställande direktören i ett aktiebolag av det nya slaget skall upprätta en särskild förteckning över lån och säkerheter som lämnats till företag i samma koncern (se avsnitt 5.12). När det gäller vanliga aktiebolag skall revisionsberättelsen innehålla uttalanden om bl.a. huruvida styrelsen eller den verkställande direktören har upprättat förteckning över lån och säkerheter lämnade enligt vissa bestämmelser i lagen (se ovan och 9 kap. 32 §). Det framstår därför som följdriktigt att motsvarande uttalanden i revisionsberättelsen bör göras beträffande sådana lån och säkerheter som enligt förslagen i denna remiss skall tas upp i en särskild förteckning. En bestämmelse om detta föreslås därför.

Ytterligare kontrollfunktioner?

En särskild fråga är om det finns anledning att tillskapa ett nytt kontrollorgan för att säkerställa att aktiebolag av det nya slaget följer reglerna om begränsad vinstutdelning etc. Utredningen har gjort bedömningen att det nya slaget av aktiebolag kommer att få en mycket begränsad användning (se betänkandet s. 123). Mot den bakgrunden, och med hänvisning till de kostnader som ett nytt kontrollorgan medför, har utredningen ansett att något särskilt kontrollorgan inte bör skapas.

Lagrådsremissen innehåller flera förslag som syftar till att säkerställa att reglerna om värdeöverföringar och överföringar inom koncerner inte överträds (t.ex. regler om revisorsgranskning, återbäringsskyldighet och tvångslikvidation). Som flera remissinstanser har varit inne på finns det ändå risker för kringgåenden. Frågan är därför om det finns skäl att skapa ett nytt kontrollorgan eller införa några ytterligare kontrollfunktioner. Regeringen vill i denna fråga framhålla följande.

Det som nu föreslås är associationsrättsliga regler för ett nytt slag av aktiebolag. I det sammanhanget finns det knappast tillräckliga skäl att

inrätta ett särskilt kontrollorgan eller att införa några ytterligare kontrollfunktioner. Om det skulle bli aktuellt att knyta möjligheten att få tillstånd eller förmåner till att en viss verksamhet drivs i ett annat syfte än att ge ägare vinst eller som ett aktiebolag av det nya slaget, kan det dock finnas anledning att för varje område pröva om några särskilda kontrollfunktioner bör tillskapas eller om kompletterande regler behövs.

Ovan har angetts att det nya slaget av aktiebolag kan komma att användas för driften av sjukhus där ett landsting har överlämnat driften till en privat entreprenör (jfr ovan avsnitt 5.1). Som också nämnts i det föregående avser regeringen att tillsätta en utredning som skall ha till uppgift att se över hur hälso- och sjukvårdens regelverk bör anpassas till de här föreslagna reglerna för ett nytt slag av aktiebolag. Den utredningen kan komma att överväga frågor om tillsyn över offentligt finansierade sjukhus som drivs av t.ex. aktiebolag av det nya slaget.

5.14 Tvångslikvidation

Regeringens förslag: Allmän domstol skall besluta att ett bolag skall gå i likvidation om bolaget brutit mot de regler om värdeöverföringar eller överföringar i en koncern som föreslås här. Frågan om likvidation skall prövas på anmälan av Bolagsverket eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor i bolaget eller en aktieägare.

Om det under handläggningen vid tingsrätten visas att värdet av det som har överförts i strid med lagens bestämmelser har återburits till bolaget, skall något beslut om likvidation inte meddelas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag, dock att utredningens förslag inte omfattade olaglig överföring inom en koncern (se betänkandet s. 122 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag. *Bolagsverket* har framhållit att det bör klargöras vilka åtgärder verket skall vidta för att förmå bolaget att vidta rättelse.

Skälen för regeringens förslag: Grundläggande för ett aktiebolag av det nya slaget skall vara att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst. I det föregående har därför föreslagits regler om hur vinstutdelning och andra värdeöverföringar skall begränsas (se ovan avsnitt 5.5). För att säkerställa att dessa grundläggande regler efterlevs framstår det enligt regeringens mening som angeläget att bestämmelserna kringgärdas av sanktioner som på ett effektivt sätt motverkar kringgåenden av värdeöverföringsbegränsningarna och upprätthåller respekten för dessa. Med hänsyn till det särskilda behovet av att skydda tillgångar i det nya slaget av aktiebolag från att föras över från bolaget till annan, bör således en särskild bestämmelse om tvångslikvidation införas för den situationen att ett bolag med begränsad vinstutdelning brutit mot reglerna om värdeöverföringar. Enligt regeringens mening framstår det, vilket *Malmö tingsrätt* också har varit inne på, som följdriktigt att samma sak bör gälla om ett bolag gjort en överföring i strid med reglerna om överföring inom en koncern (se ovan avsnitt 5.12).

Enligt aktiebolagslagen kan Bolagsverket eller allmän domstol besluta att ett bolag skall gå i likvidation. Bolagsverket beslutar om likvidation i sådana fall där det närmast är fråga om att konstatera förekomsten av faktiska förhållanden, t.ex. om bolaget inte har anmält någon behörig styrelse, verkställande direktör eller revisor (se 25 kap. 11 § förslaget till ny aktiebolagslag). Den typ av ärenden som beslutas av allmän domstol har mer karaktär av tvister mellan olika intressenter (se prop. 2000/01:150 s. 53 f.). Allmän domstol beslutar således om likvidation bl.a. om bolaget enligt bolagsordningen är skyldigt att gå i likvidation (se 25 kap. 12 §), vid bolagets kapitalbrist (se 25 kap. 17 §) och vid majoritetsmissbruk (se 25 kap. 21 §).

Frågan om tvångslikvidation vid överträdelse av reglerna om värdeöverföringar eller överföringar i en koncern är av sådan karaktär att allmän domstol bör pröva den. En särskild bestämmelse om detta bör införas.

På vilket sätt och av vem bör då frågan om tvångslikvidation kunna initieras?

Det framstår som naturligt att Bolagsverket i dessa situationer bör kunna ge in en anmälan om tvångslikvidation av bolaget till allmän domstol (jfr 25 kap. 12 och 17 §). Den tidigare föreslagna skyldigheten för revisorn att sända en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket vid överträdelse av de särskilda reglerna om värdeöverföringar och överföringar i en koncern utgör därvidlag ett värdefullt underlag för Bolagsverket. Någon skyldighet för Bolagsverket att kontakta bolaget innan en ansökan om tvångslikvidation ges in finns inte i dag och bör inte införas för den situation som nu är aktuell. Eftersom frågan om tvångslikvidation föreslås bli prövad av domstol bör det, liksom i andra sådana fall, åligga domstolen att kontakta bolaget (se nedan).

Vid överträdelse av de här föreslagna reglerna om värdeöverföringar och överföringar i en koncern bör även *revisorn* kunna ansöka hos allmän domstol om tvångslikvidation av bolaget. Även styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören och en aktieägare bör kunna ansöka om likvidation. Detta överensstämmer med vad som i dag gäller för ansökan om tvångslikvidation vid bolagets kapitalbrist (se 25 kap. 17 § andra stycket).

Regeringen föreslår vidare att ett beslut om likvidation inte skall få meddelas om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att värdet av det som överförts i strid med lagens bestämmelser har återbu-rits till bolaget. Liknande regler gäller i andra situationer där frågan om tvångslikvidation prövas (se 25 kap. 17 § tredje stycket).

Beslutet om likvidation bör – i likhet med andra beslut om tvångslikvidation – gälla omedelbart.

Överklagande av nu aktuella beslut om tvångslikvidation bör, i likhet med andra beslut om tvångslikvidation som fattas av allmän domstol (se 25 kap. 12 och 17 §§), regleras av lagen (1996:242) om domstolsärenden. Några särskilda regler om överklagande är därför inte påkallade (jfr utredningens bedömning, betänkandet s. 130).

5.15 Byte av bolagskategori m.m.

Regeringens förslag: I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall det inte kunna beslutas att bolaget inte längre skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Ett vanligt privat aktiebolag skall däremot kunna omvandlas till ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning efter stämmobeslut med särskilt kvalificerad majoritet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag (se betänkandet s. 126 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Aktiebolagslagen innehåller vissa regler om byte av bolagskategori (se 26 kap. förslaget till ny aktiebolagslag). Beslut om att ett privat aktiebolag skall bli publikt fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna om ändring av bolagsordningen (se 26 kap. 1 §). Sedvanlig majoritet är tillräcklig för att beslutet skall vara giltigt. Beslutet om byte av bolagskategori skall registreras och det privata bolaget anses ha blivit publikt när beslutet om att bolaget skall vara publikt har blivit registrerat (se 26 kap. 4 §). Beslut om att ett publikt aktiebolag skall bli privat fattas av bolagsstämman. Beslutet är giltigt endast om det biträtts av samtliga närvarande aktieägare och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget (se 26 kap. 6 §). Ett publikt aktiebolag anses ha blivit privat när beslutet om byte till privat aktiebolag blivit registrerat (se 26 kap. 8 §).

Utredningen har föreslagit att ett aktiebolag av det nya slaget inte skall kunna övergå till att bli ett vanligt privat aktiebolag. Som utredningen har framhållit är det viktigt att bestämmelserna om värdeöverföringar i det nya slaget av aktiebolag inte med lätthet kan kringgå. En möjlighet till omvandling till vanligt privat aktiebolag skulle kunna utnyttjas för kringgåenden. Mot denna bakgrund delar regeringen utredningens bedömning att ett aktiebolag av det nya slaget inte bör kunna omvandlas till ett vanligt privat aktiebolag. Inte heller bör det vara möjligt för ett aktiebolag av det nya slaget att övergå till att bli ett publikt aktiebolag. Enligt regeringens mening bör det sagda komma till uttryck i en bestämmelse som anger att det i ett bolag av det nya slaget inte skall kunna beslutas att bolaget inte längre skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Tillräckliga skäl att, vilket en remissinstans har förordat, införa en möjlighet till dispens har inte framkommit. Det förfarande som står till buds, om aktieägarna inte längre vill driva bolaget som ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, är att besluta om att bolaget skall gå i likvidation.

Som utredningen har angett framstår det inte som motiverat att hindra ett vanligt privat aktiebolag från att övergå till att vara ett privat aktiebolag av det nya slaget. Eftersom aktieägarnas möjligheter att få utdelning då begränsas, bör det dock krävas att bolagsstämman fattar beslut om sådan omvandling med samma höga nivå av kvalificerad majoritet som vid övergång från publikt till privat aktiebolag (se 26 kap. 6 § förslaget till ny aktiebolagslag). Samma höga majoritetskrav gäller för övrigt vid sådant beslut om ändring av bolagsordningen som innebär att

aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom en föreskrift enligt 3 kap. 3 § (se 7 kap. 43 § förslaget till ny aktiebolagslag). En bestämmelse om detta bör införas. Vidare bör föreskrivas att ett bolag av det nya slaget skall anses ha uppkommit när beslutet om byte har blivit registrerat. Ett publikt aktiebolag som vill övergå till att vara ett privat aktiebolag av det nya slaget kan med stöd av de generella reglerna om byte av aktiebolagskategori först ombildas från publikt till privat och sedan övergå till att vara ett privat aktiebolag av det nya slaget. Något behov av särskilda regler om detta synes inte finnas.

5.16 Aktiebolagets firma

Regeringens förslag: Efter firman för ett aktiebolag av det nya slaget får beteckningen (svb) anges. Beteckningen (svb) skall inte få användas av andra typer av aktiebolag.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag (se betänkandet s. 128). Utredningen har dock föreslagit att beteckningen (bvu) alltid skall anges efter bolagets firma, om det inte av firman framgår att bolaget är ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Det har framkommit vissa farhågor om att den nya formen av aktiebolag kan komma att få problem med kapitalanskaffningen (se betänkandet s. 128). För att åstadkomma en goodwill-skapande effekt har utredningen därför föreslagit att bolagets firma skall åtföljas av en särskild beteckning (bvu), att denna beteckning skall anges om det inte av firman framgår att det är ett bolag med särskild vinstutdelningsbegränsning samt att beteckningen skall förbehållas denna nya form av aktiebolag. Remissinstanserna har visserligen inte haft något att invända mot förslaget. Enligt regeringens mening framstår det dock som alltför långtgående att införa tvingande regler om firman för ett bolag av det nya slaget. För att uppnå sådana goodwill-skapande effekter som utredningen har varit inne på framstår det som tillräckligt att ge bolag av det nya slaget en möjlighet att lägga till (svb) efter firman. Andra aktiebolag än aktiebolag av det nya slaget bör, som utredningen har föreslagit, inte få använda beteckningen.

5.17 Skadestånd, återbäringskyldighet och andra sanktioner

Regeringens bedömning: Det behövs inte några särbestämmelser om skadestånd, straff eller vite.

Regeringens förslag: Särskilda bestämmelser om återbäringskyldighet och bristtäckningsansvar införs vid olagliga värdeöverföringar och olagliga överföringar inom koncerner. En särskild bestämmelse om straff vid brott mot skyldigheten att föra förteckning över lån m.m. införs också.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i stort sett med regeringens bedömning och förslag, dock att utredningen – som har utgått från 1975 års aktiebolagslag – inte har föreslagit några särskilda bestämmelser om återbäringsskyldighet och bristtäckningsansvar (se betänkandet s. 128 f.). Eftersom utredningen inte har föreslagit någon skyldighet att förteckna lån, har den inte heller föreslagit någon straffbestämmelse med anknytning till detta.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Skadestånd

En styrelseledamot eller en verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan (se 29 kap. 1 § första meningen förslaget till ny aktiebolagslag). Skadeståndsansvaret gentemot aktieägare eller annan är mer begränsat; endast skada som vållas genom överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen medför då skadeståndsskyldighet (se 29 kap. 1 § andra meningen). Aktiebolagslagen innehåller liknande regler om revisors och aktieägares skadeståndsansvar gentemot bolaget eller annan (se 29 kap. 2 och 3 §§).

Nu nämnda regler är generellt utformade och täcker således även de skadeståndsanspråk som kan tänkas bli aktuella vid överträdelser av de särskilda bestämmelser som här föreslås gälla för det nya slaget av aktiebolag. Några ytterligare skadeståndsbestämmelser behövs således inte.

Återbäringsskyldighet och bristtäckningsansvar

Reglerna i förslaget till ny aktiebolagslag om återbäringsskyldighet vid olaglig värdeöverföring från ett aktiebolag anknyter till värdeöverföringar som skett i strid med bestämmelserna om värdeöverföring i 17, 18 eller 20 kap. (se 17 kap. 6 §). Reglerna går ut på att en aktieägare eller någon utomstående under vissa förutsättningar kan vara skyldig att till bolaget återbära vad han eller hon har uppburit. Mottagaren har dock ett visst godtrosskydd. För brist som uppkommer vid återbäringen svarar de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller till verkställandet av beslutet (se 17 kap. 7 §). För att dessa bestämmelser skall bli tillämpliga även vid värdeöverföringar i strid med den för det nya slaget av aktiebolag föreslagna bestämmelsen om högsta värdeöverföring (se ovan avsnitt 5.5) krävs en särskild bestämmelse om detta. Det är enligt regeringens mening naturligt att det införs en sådan bestämmelse. Motsvarande regler om återbäringsskyldighet och bristtäckningsansvar bör införas för olaglig överföring inom en koncern (se ovan avsnitt 5.12).

Straff och vite, m.m.

Aktiebolagslagen innehåller endast ett mindre antal straffbestämmelser (se 30 kap. förslaget till ny aktiebolagslag). Dessa gäller främst vissa fall

av underlåtenhet, däribland underlåtenhet att kalla till styrelsesammanträde och att tillhandahålla underlag inför styrelsebeslut. Straff kan också komma i fråga när ett privat aktiebolag eller dess aktieägare söker sprida bolagets aktier eller när lagens låneförbud överträds.

Utredningen har övervägt om det finns skäl att inom ramen för aktiebolagslagen straffbelägga förfaranden som strider mot de nya särskilda bestämmelser som föreslås för det nya slaget av aktiebolag. Utredningen har kommit fram till att skadeståndsansvar för den som handlar felaktigt i kombination med återbäringsskyldighet till bolaget är de enda former av sanktioner som behövs. Regeringen delar i stort sett utredningens bedömning. Kriminalisering som metod för att hindra överträdelser av olika normer i samhället bör användas med försiktighet (se prop. 1994/95:23 s. 53 f.). I ett hänseende finns det dock skäl att införa en kompletterande straffbestämmelse. I det föregående har föreslagits en särskild bestämmelse om skyldighet att förteckna vissa lån och säkerheter (se ovan avsnitt 5.12). En motsvarande skyldighet finns redan beträffande andra typer av lån och säkerheter (se 21 kap. 10 § förslaget till ny aktiebolagslag). Den bestämmelsen är straffsanktionerad (se 30 kap. 1 § första stycket 4). Skäl saknas att – som *Sveriges advokatsamfund* har förordat – avvika från den ordning som gäller vid brott mot motsvarande regler om skyldighet att förteckna vissa lån. En motsvarande straffbestämmelse bör därför införas för brott mot den här föreslagna bestämmelsen om skyldighet att föra förteckning.

Om det nya slaget av aktiebolag i framtiden kommer att vara en förutsättning för att få bedriva viss verksamhet eller för att få bidrag från det allmänna till verksamheten, kan det finnas anledning att överväga om en form av reaktion vid överträdelser av de särskilda bestämmelserna om värdeöverföringar skulle kunna vara indraget tillstånd eller återbetalning av erhållna statliga medel.

5.18 Lagteknisk lösning

Regeringens förslag: De särskilda reglerna för aktiebolag av det nya slaget tas in i ett nytt kapitel i aktiebolagslagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se betänkandet s. 105 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot utredningens förslag. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har förordat att de särskilda reglerna för det nya slaget av aktiebolag samlas i en särskild lag.

Skälen för regeringens förslag: I denna lagrådsremiss föreslås särskilda regler för ett nytt slag av privat aktiebolag, aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. En fråga är var de särskilda reglerna skall placeras.

Ett alternativ som *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har fört fram är att samla de särskilda reglerna i en egen lag. Skälet för en sådan lösning är främst att man då inte behöver tynga aktiebolagslagen med regler som kan förväntas få relativt begränsad tillämpning. När det gäller bankaktiebolag och kreditmarknadsbolag har en sådan lösning

valts. Aktiebolagslagen utgör den associationsrättsliga grunder för dessa bolag medan särbestämmelser huvudsakligen har förts in i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Denna lag skiljer sig emellertid i ett väsentligt avseende från den lagstiftning som nu övervägs, då den innehåller regler för aktiebolag som driver en särskild slags rörelse, nämligen bankrörelse eller finansieringsrörelse. De associationsrättsliga särreglerna upptar endast två kapitel i lagen, 10 och 11 kap., medan lagen i övrigt innehåller främst näringsrättsliga regler. De regler som nu föreslås avser ett särskilt slag av aktiebolag som kan driva vilken form av rörelse som helst. Reglerna är uteslutande av aktiebolagsrättsligt slag. Sakliga skäl talar därför för att placera reglerna tillsammans med övriga, rent aktiebolagsrättsliga, regler. Det torde vidare underlätta för tillämparen att samtliga regler om olika slags aktiebolag – som inte tar sikte på någon särskild verksamhet – finns i samma lag. Regeringen anser därför att reglerna bör tas in i aktiebolagslagen.

Bör reglerna då, som utredningen har föreslagit, få utgöra ett särskilt kapitel i aktiebolagslagen eller bör de, som en remissinstans har förordat, i stället inarbetas i befintliga kapitel i aktiebolagslagen? Enligt regeringens mening bör utgångspunkten vara att reglerna placeras så att tillämparen så enkelt som möjligt kan utläsa vad som gäller för olika typer av aktiebolag. I förslaget till ny aktiebolagslag har, i syfte att göra lagen särskilt lättillgänglig för små och medelstora företag, särbestämmelser som avser publika aktiebolag placerats i slutet av varje kapitel (se prop. 2004/05:85 s. 200 f.). Detta skulle möjligen kunna anses tala för att placera också reglerna om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning i respektive kapitel. Eftersom det nya slaget av aktiebolag föreslås utgöra ett särskilt slag av privat bolag (se ovan avsnitt 5.3), skulle de i så fall lämpligen placeras under reglerna för privata bolag. Detta skulle emellertid knappast öka lättillgängligheten utan snarast splittra upp regleringen. På grund av det nu sagda och med hänsyn till att det mesta talar för att de nya reglerna kommer att tillämpas enbart av ett förhållandevis begränsat antal bolag, framstår det, som *Bolagsverket* har framhållit, som mest ändamålsenligt att reglerna placeras i ett eget kapitel i aktiebolagslagen. Regeringen delar alltså utredningens bedömning att särreglerna bör placeras i ett särskilt kapitel i aktiebolagslagen.

6 EG-rättsliga aspekter

Regeringens bedömning: Införandet av det nya slaget av aktiebolag är i sig förenligt med EG-rätten.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se betänkandet s. 131 f.).

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har ansett att det nya slaget av aktiebolag i sig strider mot EG-rätten. Flera remissinstanser, bl.a. *Kommerskollegium*, *Nämnden för offentlig upphandling*, *Svenskt Näringsliv* och *Stockholms Handelskammare*, har framhållit att en framtida ordning där möjligheten till tillstånd eller offentliga bidrag knyts till

att verksamheten drivs i ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning kan komma i konflikt med EG-rätten.

Skälen för regeringens bedömning

Det nya slaget av aktiebolag och EG-rätten

En särskild fråga är hur aktiebolag av det nya slaget förhåller sig till EG-rätten. EG-fördraget tillförsäkrar varje EU-medborgare en rätt att etablera sig och bedriva ekonomisk verksamhet i en annan medlemsstat på samma villkor som medlemsstatens egna medborgare (se artiklarna 43–48). Bolag som har bildats i överensstämmelse med en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom gemenskapen skall vid tillämpningen av bestämmelserna likställas med fysiska personer som är medborgare i medlemsstaten (se artikel 48). Med ”bolag” avses enligt samma artikel bolag enligt civil- eller handelslagstiftning inbegripet kooperativa sammanslutningar samt andra offentlighetsrättsliga eller privaträttsliga juridiska personer, med undantag av sådana som inte drivs i vinstsyfte. Kretsen av juridiska personer som inte omfattas av bolagsbegreppet anses vara snävt begränsad till rena non-profit organisationer som arbetar med exempelvis politiska, religiösa eller kulturella mål under förutsättning att de inte utövar ekonomisk aktivitet. Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning förutsätts utöva ekonomisk aktivitet och bör således anses omfattas av EG-rättens bolagsbegrepp. Detta innebär också att ett bolag av det nya slaget får anses omfattas av reglerna om etableringsfrihet.

Utredningen har gjort bedömningen att införandet av det nya slaget av aktiebolag i sig inte utgör något hinder avseende etableringsfriheten, så länge det inte för bolagsbildningen uppställs särskilda krav på bolagsmännens nationalitet eller liknande. Remissinstanserna har godtagit denna bedömning. Även regeringen anser att ett införande av det nya slaget av aktiebolag i sig är förenligt med EG-rättens regler om etableringsfrihet. Regeringen gör också bedömningen att de särskilda aktiebolagsrättsliga regler som föreslås i denna lagrådsremiss är förenliga med den gällande bolagsrättsliga EG-regleringen.

EG-rättsliga synpunkter på eventuella framtida krav på viss företagsform för tillstånd eller offentlig finansiering

I det föregående har konstaterats att behovet av en ny företagsform för närvarande främst gör sig gällande inom områden där verksamheten tidigare har drivits i offentlig regi men på senare år kommit att drivas av privata företag, ofta med någon form av offentlig finansiering (se ovan avsnitt 5.1). Även om det i dag inte finns några planer på att knyta möjligheterna att få tillstånd till viss verksamhet eller offentlig finansiering av den till ett krav på att verksamheten i fråga bedrivs i ett aktiebolag av det nya slaget, kan det inte uteslutas att sådana modeller kan komma att övervägas i framtiden. Frågan är om sådana modeller är förenliga med EG-rätten.

Som tidigare har angetts tillförsäkras EG-fördraget varje EU-medborgare en *rätt att etablera sig* och bedriva ekonomisk verksamhet i en annan medlemsstat på samma villkor som medlemsstatens egna medborgare (se artiklarna 43–48, jfr ovan). EG-domstolen har i flera domar uttalat sig om etableringsfriheten och kraven på likabehandling. I en dom av den 5 december 1989 i mål C-3/88 mellan Europeiska kommissionen och Italien slog domstolen fast att principen om likabehandling förbjuder inte enbart öppen diskriminering grundad på nationalitet utan även alla former av dold diskriminering som, genom tillämpning av särskiljande kriterier, faktiskt leder till samma resultat. Målet gällde frågan om Italien vid upphandling kunde kräva att rätten att ingå avtal med den italienska staten om att utarbeta ett datasystem för den offentliga förvaltningens räkning skulle förbehållas bolag som direkt eller indirekt till övervägande del eller helt ägdes av staten eller den offentliga sektorn. Domstolen fann att ett sådant krav visserligen inte gjorde åtskillnad mellan italienska och utländska bolag, men att kravet huvudsakligen gynnade italienska bolag, varför det stred mot diskrimineringsförbudet.

Även *konkurrensrättsliga* frågeställningar, under vilka frågor om statsstöd hänförs, kan uppkomma. Enligt EG-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna (se artikel 87.1). Statligt stöd som omfattas av artikeln kan enligt praxis ha vilken form som helst. Det behöver inte utgöras av positiva åtgärder; också stöd i form av skattelättnader eller rabatter av olika slag omfattas (se Allgårdh m.fl., EU och EG-rätten, 4 uppl., 2004 s. 476 f.). Stödet behöver inte heller ges direkt utan kan utgå genom mellanhänder. Avgörande för bedömningen av om stödet omfattas av artikeln är om den offentliga sektorn har en kontrollerande ställning i det organ som förmedlar statsstödet. Däremot föreligger inte något otillåtet statligt stöd om ett företag mottar subventionen från en organisation som får sina bidrag genom frivilliga insatser från privatpersoner (se a.a. s. 492 f.).

Att märka är även att konkurrensreglerna normalt inte tillämpas på verksamheter som definieras som varande av icke-ekonomisk natur.

Det är alltså, generellt sett, inte uteslutet att system där möjligheterna att få tillstånd eller offentliga medel till en viss verksamhet är villkorad av att verksamheten bedrivs i det nya slaget av aktiebolag kan komma i konflikt med EG-rättens principer om etableringsfrihet och fri konkurrens. Det kan dock finnas anledning att se olika på detta beroende på vilket sakområde bolaget verkar inom.

Hälso- och sjukvård

Ett landsting kan sluta avtal med en privat entreprenör om ett tidsbegränsat övertagande av driften av ett landstingsägt sjukhus, en vårdcentral eller en klinik (se 3 § hälso- och sjukvårdslagen [1982:763] och regeringens förslag om driftsformer för offentligt finansierade sjukhus [prop. 2004/05:145]). Landstinget kan också sluta avtal med en entreprenör om utförande av viss hälso- och sjukvårdsverksamhet som entreprenören bedriver i egna lokaler. Landstinget kan även välja att uppdra att någon annan att mot ersättning ombesörja en viss typ av behandlingar,

enstaka behandlingstillfällen eller viss vård. När ett landsting överlämnar uppgiften att driva hälso- och sjukvård till en privat entreprenör, skall överlämnandet i regel föregås av offentlig upphandling. Enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling skall upphandling genomföras affärsmässigt (se 1 kap. 4 §).

Av EG-fördraget följer att när gemenskapen handlar på folkhälsoområdet, skall den fullt ut respektera medlemsstaternas ansvar för att organisera och ge hälso- och sjukvård (se artikel 152.5).

Principen om icke-diskriminering är dock – som tidigare har framhållits – övergripande i gemenskapsrätten. EG-domstolen har i målet C-70/95 mellan Sodemare SA m.fl. och Regione Lombardia uttalat att fördraget inte hindrar medlemsstaterna från att tillåta endast privata aktörer utan vinstsyfte att delta i genomförandet av ett socialt välfärdssystem för tillhandahållande av socialvårdstjänster av hälsovårdskaraktär. Målet gällde dock frågan om anslutning till ett socialförsäkringssystem och inte offentlig upphandling. Det får anses vara osäkert om domstolens resonemang har bäring på hela den svenska landstingsdrivna hälso- och sjukvården och offentlig upphandling av denna hälso- och sjukvård.

EG-domstolen har i bl.a. mål C-496/01, Europeiska kommissionen mot Frankrike, framhållit att en medlemsstat i princip inte får uppställa regler som innebär att en etablering förbjuds, hindras eller blir mindre attraktiv. En regel som försvårar för någon att få tillgång till en marknad kan strida mot gemenskapsrätten om denna regel inte kan motiveras av ett allmänt intresse, inte kan anses vara en lämplig åtgärd för att uppnå det angivna syftet eller de ingrepp som krävs inte står i rimlig proportion till de fördelar som uppnås, dvs. gemenskapsrättens proportionalitetsprincip.

Den diskussion som har förts i Sverige om att reglera villkoren för privata entreprenörers medverkan i den offentligfinansierade vården, har främst rört situationen när ett landsting överlämnar driften av ett landstingsägt sjukhus till en privat entreprenör. I propositionen Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus har föreslagits att om ett landsting överlämnar driften av sjukhus till annan, skall avtalet innehålla villkor om att verksamheten skall drivas utan syfte att ge vinst åt ägare eller motsvarande intressent. Regeringen har gjort bedömningen att det förslaget är förenligt med gemenskapsrätten (se prop. 2004/05:145 s. 44 f.). En bestämmelse som innebär att en entreprenör för att kunna överta driften av ett sjukhus måste bedriva sin verksamhet i en företagsform där syftet inte är att bereda ägarna vinst bedöms i sig inte sätta utländska entreprenörer i en mindre gynnsam situation än den situation som gäller för entreprenörer etablerade i Sverige. Däremot kan det ifrågasättas om EG-rätten tillåter regler om att driften får överlämnas endast till aktiebolag av det nya slaget.

Villkoren för företag utan vinstutdelningssyfte på sjukvårdens område kommer att utredas särskilt (jfr a. prop. s. 39 f.). Avsikten är dock inte att överlämnande skall kunna ske endast till aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Allmännyttiga bostadsföretag

Bostadssektorn skiljer sig från övriga sektorer i och med att det redan finns en särskild lag om allmännyttiga bostadsföretag, lagen (2002:102) om allmännyttiga bostadsföretag (se ovan avsnitt 5.1). Med allmännyttigt

bostadsföretag avses enligt lagen ett aktiebolag, en ekonomisk förening eller en stiftelse som drivs utan vinstsyfte och i sin verksamhet huvudsakligen förvaltar fastigheter i vilka bostadslägenheter upplåts med hyresrätt (se 1 kap. 1 § första stycket 1 och 2). För ett företag som inte är ett kommunalt bostadsföretag krävs dessutom att det är godkänt som allmännyttigt bostadsföretag (se 1 kap. 1 § första stycket 3 och tredje stycket). För att ett sådant företag skall bli godkänt som allmännyttigt bostadsföretag, måste det uppfylla de förutsättningar som lagen anger, bl.a. kravet på att verksamheten skall drivas utan vinstsyfte (se 1 kap. 1 och 5 §§). Utöver distinktionen mellan kommunalt ägda bostadsföretag och privata bostadsföretag gör lagstiftningen ingen skillnad mellan olika ägare; företag som helt eller huvudsakligen ägs av svenska fysiska eller juridiska personer behandlas inte annorlunda än företag som helt eller huvudsakligen ägs av utländska fysiska eller juridiska personer. Det nuvarande regelverket bedöms således ligga i linje med EG-fördragets bestämmelser om etableringsfrihet. Om en framtida avpassning av reglerna för de allmännyttiga bostadsföretagen till de regler som föreslås i denna remiss blir aktuell, får de EG-rättsliga frågorna övervägas närmare.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan konstateras att det torde finnas ett visst utrymme för att villkora möjligheterna att få tillstånd eller offentligt bidrag till att den aktuella verksamheten bedrivs i ett annat syfte än att bereda ägarna vinst. Däremot torde utrymmet att knyta möjligheterna till tillstånd eller offentlig finansiering till att verksamheten bedrivs i ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning vara begränsat. Om det i framtiden blir aktuellt att införa särskilda villkor av nu diskuterade slag, bör en EG-rättslig analys göras i sitt respektive sammanhang.

7 Ikraftträdande m.m.

Införandet av det nya slaget av aktiebolag får konsekvenser för bl.a. Bolagsverket. Det leder också till att revisorerna får delvis utökade uppgifter. Detta gör att de nya reglerna inte bör träda i kraft förrän myndigheter och näringsliv har haft skälig tid att förbereda sig. Bolagsverket har framhållit att verket behöver minst sex månader efter det att riksdagen tagit ställning till förslagen för att vidta förberedande åtgärder.

Med beaktande av den tid som kommer att förflyta innan riksdagen kan fatta beslut i lagstiftningsärendet är en lämplig ikraftträdandetidpunkt den 1 januari 2006. Ett ikraftträdande den 1 januari 2006 får anses innebära att tillämplande myndigheter och andra får skälig tid att anpassa sig till de nya reglerna. Reglerna bör således träda i kraft samtidigt som den nya aktiebolagslagen träder i kraft, dvs. den 1 januari 2006.

Några övergångsbestämmelser behövs inte.

8 Förslagets konsekvenser

Genom de nya reglerna om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbe- gränsning skapas en möjlighet att bedriva verksamhet i ett nytt slag av aktiebolag. Ett aktiebolag av det nya slaget kommer att falla under delvis andra regler än övriga aktiebolag. Reglerna innebär dock inte några änd- ringar i regelverket för bolag som inte utnyttjar denna möjlighet.

Reglerna medför att den som vill starta en verksamhet får ytterligare ett slag av aktiebolag att välja på. Särreglerna för aktiebolag av det nya slaget är knappast av så komplicerad karaktär att någon ytterligare juridisk rådgivning inför valet av associationsform behövs i förhållande till vad som i dag behövs i en sådan situation.

Bolagsverket har redan enligt nuvarande regler till uppgift att inför registreringen av ett aktiebolag kontrollera att bolagsbildningen har skett enligt lagens bestämmelser. Verket måste också i vissa fall ta ställning till frågor om tvångslikvidation. De regler som nu föreslås för det nya slaget av aktiebolag innebär att Bolagsverket får något utökade uppgifter i dessa hänseenden. Bolagsverket har angett att dessa uppgifter kommer att medföra en viss ökad kostnad för verket, främst för anpassning av IT- systemen. Bolagsverket har vidare angett att eftersom verket skall erhålla full kostnadstäckning genom avgifterna för registrering av aktiebolag, kan avgifterna behöva ses över. De kostnadsökningar som kan uppstå för Bolagsverket skall således finansieras genom registreringsavgifter enligt principen om full kostnadstäckning.

De nya reglerna medför att även revisorerna får något fler gransknings- uppgifter samt en självständig roll att rapportera överträdelser av de för det nya slaget av aktiebolag särskilda reglerna om värdeöverföringar och överföringar inom koncerner. Detta kan medföra något högre revisions- kostnader för de bolag som granskas. Kostnadsökningen torde dock bli helt marginell.

Skatteverket har i sitt remissvar tagit upp frågan om beskattningen av det nya slaget av aktiebolag, bl.a. har verket berört frågan om avdragsrätt för lämnat koncernbidrag. Regeringen bedömer beträffande inkomstbe- skattningen att förslaget inte föranleder några särskilda regler för denna typ av aktiebolag. Detsamma gäller för inkomstbeskattningen av delägare i sådana bolag.

Några remissinstanser har tagit upp vilka konsekvenser förslaget om en ny aktiebolagsform kan få när det gäller offentlig upphandling. Frågan aktualiseras t.ex. när det gäller överlämnande av drift inom hälso- och sjukvården. Reglerna i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling är nämligen tillämpliga vid upphandling av sjukvårdstjänster. Regeringen har i propositionen Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus läm- nat förslag till regler som innebär att om ett landsting överlämnar driften av ett sjukhus till en privat entreprenör, skall avtalet innehålla villkor om att verksamheten skall drivas utan syfte att ge vinst åt ägare eller mot- svarande intressent (se ovan avsnitt 4 och prop. 2004/05:145). I proposi- tionen anges, som tidigare nämnts, att regeringen avser att tillsätta en ut- redning med uppdrag att se över hur reglerna för hälso- och sjukvården bör anpassas till förslagen i den här aktuella remissen. Det är naturligt att även reglerna om upphandling behandlas i det sammanhanget.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om aktiebolag. Bestämmelserna avser

- bildande av aktiebolag (2 kap.),
- bolagsordning (3 kap.),
- aktierna (4 kap.),
- aktiebok (5 kap.),
- aktiebrev (6 kap.),
- bolagsstämma (7 kap.),
- bolagets ledning (8 kap.),
- revision (9 kap.),
- allmän och särskild granskning (10 kap.),
- ökning av aktiekapitalet, utgivande av nya aktier och upptagande av vissa penninglån, m.m. (11 kap.),
- fondemission (12 kap.),
- nyemission av aktier (13 kap.),
- emission av teckningsoptioner med åtföljande teckning av nya aktier (14 kap.),
- emission av konvertibler med åtföljande konvertering till nya aktier (15 kap.),
- vissa riktade emissioner m.m. (16 kap.),
- värdeöverföringar från bolaget (17 kap.),
- vinstutdelning (18 kap.),
- förvärv av egna aktier m.m. (19 kap.),
- minskning av aktiekapitalet och reservfonden (20 kap.),
- lån från bolaget till aktieägare m.fl. (21 kap.),
- inlösen av minoritetsaktier (22 kap.),
- fusion av aktiebolag (23 kap.),
- delning av aktiebolag (24 kap.),
- likvidation och konkurs (25 kap.),
- byte av bolagskategori (26 kap.),
- registrering (27 kap.),
- aktiebolags firma (28 kap.),
- skadestånd (29 kap.),
- straff och vite (30 kap.),
- överklagande (31 kap.), *samt*
- *aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (32 kap.).*

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

I paragrafen, som rymmer en innehållsförteckning för aktiebolagslagen, har gjorts ett tillägg avseende det nya kapitlet om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, 32 kap.

2 §

Ett aktiebolag är ett privat aktiebolag eller ett publikt aktiebolag.

Ett privat aktiebolag kan vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning enligt bestämmelserna i 32 kap.

Lagen gäller alla aktiebolag, om inte annat föreskrivs.

(Jfr 1 kap. 2 § i utredningens förslag.)

I paragrafen anges bl.a. att det finns två kategorier av aktiebolag, nämligen privata och publika aktiebolag.

I paragrafen har tillagts ett nytt *andra stycke*. Av detta framgår att det nya slaget av aktiebolag – aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning – utgör ett särskilt slag av privat aktiebolag. Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.3.

De särskilda bestämmelserna för det nya slaget av aktiebolag i 32 kap. liksom den nya undantagsregeln i 1 kap. 7 § tredje stycket (se nedan) omfattar endast ett sådant aktiebolag som enligt stiftarnas eller aktieägarnas beslut skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Att bolaget skall vara ett aktiebolag av det nya slaget skall framgå av bolagsordningen (se 32 kap. 2 § nedan). Ett bolag som har begränsat aktieägarnas rätt till vinstutdelning i annan ordning omfattas inte av de nämnda bestämmelserna.

7 §

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering försöka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte heller på annat sätt försöka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200.

Förbuden i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare. *Förbuden gäller inte heller i fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.*

(Jfr 1 kap. 4 § i utredningens förslag.)

Paragrafen reglerar den viktigaste skillnaden mellan privata och publika aktiebolag. Skillnaden är att privata aktiebolag inte får sprida sina aktier till en bredare krets.

I *tredje stycket* har det införts ett undantag från spridningsförbudet i fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Dessa bolag är enligt 2 § privata aktiebolag och skulle annars ha omfattats av förbuden i första och andra styckena. Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.3.

32 kap. Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Tillämpningsområde

1 §

Vid bildandet av ett privat aktiebolag eller genom senare beslut enligt 16 § får bestämmas att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. För ett sådant bolag gäller bestämmelserna i detta kapitel samt, om inte annat följer av detta kapitel, övriga bestämmelser i denna lag avseende privata aktiebolag.

(Jfr 20 kap. 1 § i utredningens förslag.)

Av paragrafen framgår att bestämmelserna i detta kapitel gäller endast för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (jfr 1 kap. 2 § ovan). Aktiebolagslagens övriga regler för privata bolag gäller även för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, om inte annat följer av reglerna i detta kapitel. Förslaget har behandlats i avsnitt 5.2.

Av paragrafen framgår också att ett aktiebolag kan bli ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning på två sätt, antingen genom att det bestämts vid bolagets bildande eller genom att aktieägarna senare, med stöd av 16 §, beslutar att ett vanligt privat aktiebolag skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Bolagsordningens innehåll

2 §

I bolagsordningen för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall det anges att bolaget skall vara ett sådant aktiebolag.

(Jfr 20 kap. 2 § i utredningens förslag.)

Paragrafen kompletterar de bestämmelser om bolagsordningens innehåll som finns i 3 kap. 1 §.

Av bestämmelsen framgår att bolagsordningen för ett aktiebolag av det nya slaget skall innehålla uppgift om att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Frågan har behandlats i avsnitt 5.4.

Revision

3 §

I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall revisorn särskilt granska att bolaget inte har överträtt bestämmelserna i 5 eller 8 §. Om revisorn finner att bolaget har överträtt någon av dessa bestämmelser, skall det anmärkas i revisionsberättelsen.

Revisorn skall genast sända en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket, om revisionsberättelsen innehåller anmärkning enligt första stycket.

(Jfr 20 kap. 5 § i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller regler om särskilda uppgifter för revisorn i bolag av det nya slaget. Reglerna går längre än de regler om revisorns grundläggande uppgifter som finns i 9 kap., se särskilt 9 kap. 3 och 33 §§, och gäller utöver dessa regler (jfr 1 § ovan). Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.13.

I *första stycket* anges att revisorn *särskilt* skall granska att värdeöverföringsbegränsningarna i 5 § och koncernreglerna i 8 § inte har överträtts. Det är viktigt att revisorn är uppmärksam på sådant som att bolaget avhänder sig egendom till underpris, betalar ut löner som överstiger marknadsmässiga löner, tar upp lån till en ränta som överstiger marknadsräntan etc. (jfr vad som sägs om värdeöverföringar under 5 § nedan). En överträdelse skall anmärkas i revisionsberättelsen.

Av *andra stycket* följer att revisorn, om överträdelse av värdeöverföringsbegränsningarna eller reglerna för koncernförhållanden har skett,

skall skicka en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket. Detta skall göras ”genast”, dvs. så snart revisionsberättelsen har färdigställts. Revisorn skall alltså inte vänta till dess revisionsberättelsen har tagits upp på bolagsstämman. Liknande regler finns avseende underrättelse till Skatteverket om revisionsberättelsen innehåller anmärkning om åtgärd eller försummelse som kan leda till ersättningskyldighet (se 9 kap. 37 §). Underrättelseskyldigheten till Bolagsverket hänger samman med verkets möjlighet att anmäla frågan om tvångslikvidation till allmän domstol, se 13 § nedan. Revisorn kan även själv ansöka om likvidation (se 13 § nedan).

Det finns givetvis inget som hindrar en revisor som vid granskningen kan konstatera att det har förekommit överträdelser mot 5 eller 8 § att omedelbart uppmärksamma styrelsen på detta.

4 §

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 10 § över vissa lån och säkerheter.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Av paragrafen följer att revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida den i 10 § föreskrivna förteckningen över vissa lån och säkerheter har upprättats. En liknande bestämmelse finns i 9 kap. 32 § förslaget till ny aktiebolagslag.

Värdeöverföringar från bolaget

5 §

I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning gäller, utöver vad som sägs i 17 kap. 3 och 4 §§, följande. Bolagets värdeöverföringar får, under den tid som avses i 17 kap. 4 §, inte överstiga summan av

1. ett belopp, motsvarande räntan, beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång med ett tillägg om en procentenhet, på det kapital som aktieägare vid föregående räkenskapsårs utgång har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier, och

2. ett belopp, motsvarande vad som enligt 1 har varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämma under vart och ett av de föregående fem räkenskapsåren med avdrag för den värdeöverföring som har skett.

När det i denna lag hänvisas till 17 kap. 3 §, skall för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning hänvisningen anses gälla även bestämmelserna i denna paragraf.

(Jfr 20 kap. 6 § i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller de särskilda begränsningsregler avseende vinstutdelning och annan värdeöverföring som har ställts upp för det nya slaget av aktiebolag. Bestämmelserna i paragrafen kan inte åsidosättas ens om samtliga aktieägare är ense. Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.5.

Av första stycket framgår att de begränsningsregler som ställs upp i paragrafen gäller inte bara vinstutdelning utan även annan värdeöverföring. Reglerna gäller vid sidan av de allmänna begränsningsreglerna i 17 kap. 3 §.

Begreppet värdeöverföring definieras i 17 kap. 1 §. Att märka är att till begreppet värdeöverföring hänförs även sådant som att bolaget avhänder sig egendom till underpris, förvärvar egendom till överpris, betalar lön eller arvode för tjänster eller arbeten som inte alls eller endast delvis motsvaras av utbetalningen, lånar ut medel till en i förhållande till marknadsräntan låg ränta eller upptar lån till högre ränta än marknadsräntan, skriver av fordringar eller låter fordringar preskriberas m.m. (se prop. 2004/05:85 s. 747 f.).

Bestämmelserna i 5 § hindrar inte att bolaget betalar ut löner för utfört arbete också till aktieägare. Vad som överstiger marknadsmässig lönenivå blir dock att anse som värdeöverföring.

I *punkten 1* anges hur det högsta beloppet för vinstutdelning eller annan värdeöverföring i ett bolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall räknas ut. Utgångspunkten är det belopp som aktieägarna sammanlagt har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier. I detta belopp ingår aktiekapitalet, till den del det består av tillskott från aktieägarna. Medel som har tillförts genom betalning av aktier till överkurs skall också räknas med. Med tillskjutet kapital avses såväl kontanta medel som apportegendom. Kapitalet kan ha tillskjutits både vid bolagets bildande och under dess bestånd, t.ex. vid en nyemission. Även tillskott genom kvittning skall räknas med i underlaget, om förutsättningar för kvittning har förelegat enligt lagens övriga bestämmelser. Underlaget påverkas också av konvertering av konvertibler och av aktieteckning med stöd av teckningsoptioner. Ökning av aktiekapitalet som har skett genom fondemission skall däremot inte beaktas. Detta beror på att en fondemission sker utan tillskott från aktieägarna. Inte heller en ökning av aktiekapitalet som har skett genom att uppskrivningsfonden har tagits i anspråk får räknas med, eftersom något tillskott inte har skett (jfr 4 kap. 7 § första stycket årsredovisningslagen [1995:1554]). Summan av tillskjutet kapital skall multipliceras med den vid föregående räkenskapsårs utgång gällande statslåneräntan plus en procentenhet. Statslåneräntan fastställs av Riksgäldskontoret varje torsdag och börjar gälla påföljande dag. – Utöver dessa bestämmelser gäller, som redan har påpekats, värdeöverföringsbegränsningarna i 17 kap. Av 17 kap. 3 § följer att bolaget inte får genomföra en värdeöverföring om det inte skulle finnas full täckning för det bundna egna kapitalet omedelbart efter överföringen (den s.k. beloppsspärren) och att en värdeöverföring får ske endast om den framstår som försvarlig (den s.k. försiktighetsregeln). Utrymmet för värdeöverföringar skall prövas med utgångspunkt i det belopp som var tillgängligt för värdeöverföring enligt den balansräkning som fastställdes av årsstämman. Det är inte tillåtet att ta i anspråk överskott i bolagets verksamhet som har upparbetats under löpande verksamhetsår. Det är inte heller tillåtet att ta i anspråk överskott från ett avslutat räkenskapsår innan det föreligger en fastställd balansräkning (jfr 17 kap. 4 § och a. prop. s. 753 f.).

Av *punkten 2* följer att även vinstmedel som har varit tillgängliga för värdeöverföring vid årsstämman de föregående fem räkenskapsåren får tas i anspråk för värdeöverföring. Det innebär alltså att även ackumulerat utdelningsbart överskott får tas i anspråk. Beräkningen av utrymmet för värdeöverföringar bestäms utifrån vad som är disponibelt enligt 17 kap. 3 § när överföringen görs; hänsyn behöver inte tas till vad som varit

disponibelt enligt 17 kap. 3 § det år som vinstmedlen har sparats från. Om utbetalningen således görs år 2010 – varvid bolagets värdeöverföringskapacitet i första hand kommer att bestämmas med hänsyn till förhållandena vid utgången av räkenskapsåret 2009 – kan aktieägarna även tillgodoräkna sig vad som har varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämman 2009. Därvid beräknas vad som är disponibelt enligt 17 kap. 3 § enbart utifrån förhållandena år 2010.

Första stycket kan illustreras med följande exempel, här förenklat på så sätt att underlaget och statslåneräntan är desamma för två år i följd. Inom den ramen för vad som är disponibelt enligt 17 kap. 3 § får bolaget dela ut $2 \times (\text{statslåneräntan} + \text{en procentenhet}) \times \text{underlaget}$ ./ tidigare utdelat belopp enligt årsstämman 2009.

Andra stycket innehåller en bestämmelse som innebär att när det i lagen hänvisas till någon eller några av de vanliga värdeöverföringsbestämmelserna i 17 kap. 3 §, skall för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning även bestämmelserna i denna paragraf gälla. Hänvisningar till 17 kap. 3 § finns, såvitt nu är av intresse, i 18 kap. 4, 5 och 11 §§, 19 kap. 10 § samt i 20 kap. 8, 11 och 33 §§.

6 §

Bestämmelserna i 17 kap. 6 § om återbäringsskyldighet och i 17 kap. 7 § om bristtäckningsansvar vid olaglig värdeöverföring gäller även när värdeöverföring har gjorts i strid med 5 §.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller en hänvisning till lagens reglering av rättsföljderna vid olaglig värdeöverföring. Den är avsedd att tillämpas på samma sätt som vid överträdelser av lagens allmänna regler om värdeöverföringar. Att märka är att om bolaget har gått i likvidation, kan likvidatorn föra bolagets talan om återbäringsskyldighet (se prop. 2004/05:85 s. 755 f.). Frågan har behandlats i avsnitt 5.17.

Vinstandelslån och kapitalandelslån

7 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte ta upp lån där räntan eller det belopp med vilket återbetalning skall ske helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller förbud mot att ta upp vinstandelslån och kapitalandelslån (jfr 11 kap. 11 §). Lån av dessa slag som tas upp i strid med lagens bestämmelser är ogiltiga. Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.5.

Koncernförhållanden

8 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som ingår i en koncern får inte heller i annat fall än som anges i 5 § föra över medel till

ett annat företag i koncernen med belopp som – tillsammans med andra värdeöverföringar under den tid som avses i 17 kap. 4 § – överstiger högsta belopp för värdeöverföring enligt 5 §. Överföring får dock ske om den har rent affärsmässig karaktär för bolaget.

(Jfr 20 kap. 7 § i utredningens förslag.)

Ett aktiebolag av det nya slaget kommer, i samma utsträckning som andra aktiebolag, att kunna ingå i en koncern med andra aktiebolag eller företag av annat slag. Denna paragraf innehåller regler som syftar till att förhindra att medel slussas från ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till andra företag inom koncernen, dess ägare eller andra. Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.12.

De transaktioner som sker mellan företag inom samma koncern utgör i många fall värdeöverföringar och träffas då av begränsningsreglerna i 17 kap. 3 § och den ovan föreslagna 5 §. Vissa transaktioner, främst s.k. aktieägartillskott från ett moderbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till ett helägt dotterföretag, omfattas dock inte alltid av nämnda regler. Ett aktieägartillskott från ett moderbolag till ett helägt dotterföretag innebär normalt att moderbolagets aktier eller andelar i dotterföretaget stiger i värde med ett belopp motsvarande tillskottet. Det är då inte fråga om någon värdeöverföring som omfattas av reglerna i 5 § och 17 kap. 3 §. En sådan transaktion träffas däremot av denna bestämmelse. Även andra slags överföringar från ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till andra företag inom koncernen kan falla utanför tillämpningsområdet för värdeöverföringsbegränsningarna. Dessa transaktioner skall då i stället prövas enligt denna bestämmelse.

Av bestämmelserna framgår att en överföring från ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning till ett företag i koncernen inte i något fall får ske med högre belopp än vad som är tillåtet enligt 5 §, om inte transaktionen är av rent affärsmässig karaktär för bolaget. Begreppet ”rent affärsmässig karaktär” har sin motsvarighet i 17 kap. 1 § första stycket 4 och är avsett att tillämpas på liknande sätt. Av stor betydelse är om transaktionen framstår som förenlig med den verksamhet som bolaget normalt bedriver. Utgör den ett normalt led i verksamheten får den anses ha affärsmässig karaktär (se vidare prop. 2004/05:85 s. 747 f.).

Som exempel på en överföring som får anses ha rent affärsmässig karaktär kan nämnas att bolaget till ett annat företag i samma koncern betalar marknadsmässigt vederlag för en vara eller en tjänst. Ett annat exempel är att bolaget, om det är ett moderbolag, ger ett aktieägartillskott till ett helägt dotterbolag, som innebär att värdet av moderbolagets aktier i dotterbolaget ökar och sker som ett naturligt led i bolagets verksamhet. Om ett sådant tillskott däremot inte utgör ett naturligt led i bolagets verksamhet, är överföringen inte av rent affärsmässig karaktär för bolaget.

9 §

Om en överföring till ett annat företag i koncernen har skett i strid med bestämmelserna i 8 §, skall mottagaren återbära vad som uppburits, om bolaget visar att mottagaren insåg eller bort inse att överföringen stod i strid med bestämmelserna i 8 §.

På värdet av den egendom som skall återbäras skall mottagaren betala ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att överföringen ägde

rum eller till dess ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag.

Om det uppkommer någon brist vid återbäring enligt första eller andra stycket, skall bestämmelserna om bristtäckningsansvar i 17 kap. 7 § tillämpas.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättsföljder vid olaglig överföring inom en koncern; återbäringsskyldighet och bristtäckningsansvar. Reglerna motsvarar bestämmelserna i 17 kap. 6 och 7 §§ och är avsedda att tillämpas på motsvarande sätt (jfr 6 § ovan). Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.17.

10 §

Styrelsen och den verkställande direktören skall varje räkenskapsår upprätta en särskild förteckning över lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 21 kap. 2 § första stycket 2. Beträffande förteckningen gäller i tillämpliga delar 21 kap. 10 § andra–fjärde styckena.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot första stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller regler om skyldighet att upprätta en förteckning över vissa lån m.m.

Av *första stycket* följer att en särskild förteckning skall upprättas över lån och säkerheter som ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning lämnar till företag i samma koncern (jfr 21 kap. 10 §). Med koncern likställs under vissa förutsättningar annan företagsgrupp av motsvarande slag (se 21 kap. 2 § andra stycket förslaget till ny aktiebolagslag). Beträffande denna förteckning gäller reglerna om förteckning över lån och säkerheter i 21 kap. 10 § andra–fjärde styckena. Skälen för detta har behandlats i avsnitt 5.12.

Enligt *andra stycket* kan den som bryter mot skyldigheten att upprätta en sådan förteckning som avses i första stycket dömas till böter eller fängelse i högst ett år (jfr 30 kap. 1 § första stycket 4). Frågan har behandlats i avsnitt 5.17.

Fusion

11 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får delta i en fusion som överlåtande bolag endast om det övertagande bolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

(Jfr 20 kap. 10 § i utredningens förslag.)

Av paragrafen följer att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får delta som överlåtande bolag i en fusion endast om också det övertagande bolaget är ett sådant bolag. I övrigt är reglerna om fusion i 23 kap. tillämpliga. Att de bestämmelser om fusion mellan en ekonomisk förening och ett helägt dotteraktiebolag som finns i lagen

(1987:667) om ekonomiska föreningar inte gäller om dotteraktiebolaget är ett aktiebolag av det nya slaget följer av förslaget om ändring i lagen om ekonomiska föreningar (se nedan avsnitt 9.2). Frågan har behandlats i avsnitt 5.8.

Delning

12 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får delta i en delning som överlåtande bolag endast om det eller de övertagande bolagen är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Nya aktiebolagslagen innehåller i 24 kap. bestämmelser om delning av aktiebolag. Av denna paragraf följer att aktiebolag av det nya slaget får delas endast om det eller de övertagande bolagen är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.9.

Likvidation

13 §

Allmän domstol skall besluta att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall gå i likvidation, om bolaget har överträtt bestämmelserna i 5 eller 8 §.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av Bolagsverket eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor i bolaget eller en aktieägare.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att värdet av det som har överförts i strid med bestämmelserna i 5 eller 8 § har återburits till bolaget.

Vid handläggningen hos allmän domstol skall 25 kap. 25 § tillämpas.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

(Jfr 20 kap. 8 § i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller en särskild regel om tvångslikvidation som blir tillämplig om ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning har överträtt de särskilda värdeöverföringsbegränsningarna i 5 § eller reglerna för koncernförhållanden i 8 §. Paragrafen blir tillämplig endast vid överträdelse av lagens begränsningsregler. Överträdelse av en i bolagsordningen angiven lägre värdeöverföringsgräns skall inte föranleda likvidation enligt denna paragraf. Skälen för den valda lösningen har behandlats i avsnitt 5.14.

Av *första stycket* framgår att likvidation i dessa fall beslutas av allmän domstol (jfr 25 kap. 12, 17 och 21 §§).

Vilka som är behöriga att initiera frågan om likvidation anges i *andra stycket* (jfr 25 kap. 17 § andra stycket).

Av *tredje stycket* följer att beslut om likvidation inte får meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att värdet av det som har överförts har återburits till bolaget (jfr 25 kap. 17 § tredje stycket). Det behöver inte vara mottagaren som gör återbäringen.

För handläggningen hos rätten gäller enligt *fjärde stycket* samma regler som i vissa andra ärenden om tvångslikvidation vid allmän domstol.

Av *femte stycket* följer att ett beslut om likvidation gäller omedelbart (jfr 25 kap. 12 och 17 §§). Genomförandet av likvidationen kan alltså påbörjas även om beslutet har överklagats.

14 §

Vid skifte i samband med likvidation av ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall aktieägarna tilldelas högst ett belopp som motsvarar

1. *det kapital som har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier, och*
2. *del av återstående tillgångar med den begränsning som framgår av 5 §.*

Vad som därefter återstår skall tillfalla det eller de andra aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som anges i bolagsordningen. Saknar bolagsordningen uppgift om ett sådant aktiebolag eller finns inte det eller de aktiebolag som anges i bolagsordningen, skall tillgångarna tillfalla Allmänna arvsfonden.

(Jfr 20 kap. 9 § i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller regler för hur bolagets tillgångar skall användas vid likvidation. Frågan har behandlats i avsnitt 5.7.

Innan bolagets tillgångar kan skiftas, skall – liksom när det gäller likvidation av andra aktiebolag – alla kända skulder betalas (se 25 kap. 38 §). Därefter skall återstående tillgångar fördelas. Av denna bestämmelse följer att aktieägarna vid skiftet skall tilldelas *för det första* medel motsvarande det kapital som har tillskjutits bolaget som betalning för aktier. Begreppet ”kapital som har tillskjutits bolaget som betalning för aktier” har här samma innebörd som i 5 §. *För det andra* skall aktieägarna tilldelas del av bolagets vinst – inklusive den eventuella utdelning som har varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämma under de fem föregående räkenskapsåren – i den mån det finns utrymme för detta med hänsyn till begränsningsreglerna i 5 § och tidigare gjorda värdeöverföringar. Ytterligare begränsningar kan följa av bolagsordningen, som t.ex. kan ange en lägre gräns för vad aktieägarna skall tilldelas. En sådan gräns måste i så fall följas.

Vad som därefter återstår skall tillfalla det eller de aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som i bolagsordningen pekats ut som mottagare. Saknar bolagsordningen uppgift om en sådan mottagare eller finns de angivna bolagen inte skall tillgångarna tillfalla Allmänna arvsfonden.

Byte av bolagskategori, m.m.

15 §

I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte beslutas att bolaget inte längre skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

(Jfr 20 kap. 11 § i utredningens förslag.)

Av paragrafen följer att ett aktiebolag av det nya slaget inte får övergå till att bli ett vanligt privat aktiebolag eller ett publikt aktiebolag. Skälen för lösningen har behandlats i avsnitt 5.15.

16 §

Ett beslut om att ett sådant privat aktiebolag som inte omfattas av bestämmelserna i detta kapitel skall bli ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 7 kap. om ändring av bolagsordningen. Beslutet är dock giltigt endast om det har biträttats av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar – eller den högre andel som föreskrivs i bolagsordningen – av samtliga aktier i bolaget.

Ett beslut enligt första stycket skall anmälas för registrering i aktiebolagsregistret.

Aktiebolaget skall anses ha blivit ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning när beslutet om att bolaget skall vara ett sådant aktiebolag har blivit registrerat.

(Jfr 20 kap. 12 § i utredningens förslag.)

Enligt reglerna i denna paragraf kan ett vanligt privat aktiebolag under vissa förutsättningar övergå till att bli ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Bolaget måste då ändra bolagsordningen (se 2 § ovan). Om ett publikt aktiebolag vill övergå till att bli ett bolag av det nya slaget, får det först byta från publikt aktiebolag till vanligt privat aktiebolag enligt lagens allmänna bestämmelser (se 26 kap. 6–8 §§) och sedan övergå till att bli ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning enligt bestämmelserna i förevarande paragraf. Inget hindrar att bolaget vid en och samma bolagsstämma fattar beslut i frågorna, varvid beslutet om byte till aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får anses vara villkorat av att beslutet om byte från publikt till privat blir registrerat, och sedan samtidigt anmäler båda besluten för registrering. Bolagsverket kan då registrera beslutet om byte till aktiebolag av det nya slaget endast om verket dessförinnan registrerat beslutet om byte från publikt till privat bolag.

I *första stycket* anges att beslut om övergång till att bli ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall fattas med särskilt kvalificerad majoritet, jfr 26 kap. 6 § om byte från publikt till privat aktiebolag. Strängare majoritetskrav kan anges i bolagsordningen (jfr 7 kap. 40 § andra stycket).

Av *andra stycket* följer att ett beslut om byte till aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall anmälas för registrering (jfr 26 kap. 3 § första stycket och 7 § första stycket).

Enligt *tredje stycket* anses bytet fullbordat när beslutet om att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning har registrerats (jfr 26 kap. 4 och 8 §§).

Bolagets firma

17 §

Firman för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får följas av beteckningen (svb).

(Jfr 20 kap. 13 § i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller regler om bolagets firma. Dessa frågor har behandlats i avsnitt 5.16. Av bestämmelserna framgår att firman för ett aktiebolag av det nya slaget får åtföljas av den särskilda beteckningen (svb).

18 §

Andra aktiebolag än aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte använda beteckningen (svb).

(Jfr 20 kap. 14 § i utredningens förslag.)

Av denna paragraf följer att beteckningen (svb) inte får användas av andra aktiebolag än aktiebolag av det nya slaget. Frågan har behandlats i avsnitt 5.16.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

12 kap. 8 §

Om en ekonomisk förening äger samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, kan föreningens och bolagets styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att bolaget skall gå upp i föreningen. Bolagets styrelse skall anmäla avtalet för registrering hos bolagets registreringsmyndighet.

Fusion får ske endast om föreningen och bolaget har samma redovisningsvaluta.

I fråga om det fortsatta fusionsförfarandet tillämpas 6 § samt 7 § första stycket, andra stycket första och tredje meningarna samt tredje stycket. Vad som sägs där om överlåtande förening skall i stället gälla bolaget.

Fusion får inte ske om dotteraktiebolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller regler om fusion mellan en ekonomisk förening och ett helägt dotteraktiebolag.

Ett nytt *fjärde stycke* har lagts till. Av detta framgår att reglerna i första stycket inte gäller om dotteraktiebolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (jfr förslaget till 32 kap. 11 § aktiebolagslagen ovan). Frågan har behandlats i avsnitt 5.8.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden

1 §

Allmänna arvsfonden består av egendom som tillfallit fonden genom arv, gåva, testamente, förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, genom domstolsbeslut *eller enligt 32 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:000)*.

Vad som sägs om egendom som har tillfallit fonden genom arv gäller också egendom som har tillfallit fonden enligt 1 kap. 11 § lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

I paragrafen anges vilken egendom Allmänna arvsfonden består av.

Ett tillägg har gjorts i *första stycket*. Tillägget är föranlett av de nya bestämmelserna i 32 kap. 14 § aktiebolagslagen (se ovan), där det anges hur tillgångarna skall användas vid skifte i samband med likvidation av ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Om det likviderade bolaget inte har pekats ut ett annat bolag av samma slag i sin bolagsordning eller om det bolag som har pekats ut inte finns, skall tillgångarna tillfalla Allmänna arvsfonden.

Sammanfattning av betänkandet Aktiebolag med begränsad vinstutdelning (SOU 2003:98)

Bilaga 1

Förslaget till ny aktiebolagsform

Allmänt

Utredningen har i enlighet med vad som angivits i direktiven (dir. 2002:30) utarbetat förslag till två modeller av aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning. Den ena modellen avser aktiebolag utan vinstutdelning, i det följande benämnd icke-vinstutdelande aktiebolag, och den andra modellen aktiebolag med viss, begränsad vinstutdelning kallad aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Begreppet aktiebolag av den nya formen används i det följande som benämning på den nya aktiebolagsformen när det som sägs syftar på båda modellerna.

Enligt direktiven skall den nya bolagsformen vara lämplig för verksamheter inom områdena skola, vård och omsorg, men även kunna användas inom andra verksamhetsområden. Frågor angående om den nya bolagsformen i framtiden skall utgöra en förutsättning för bedrivande av verksamhet inom vissa områden liksom konsekvenserna därav ingår inte i utredningens uppdrag.

Några utgångspunkter inför tillskapandet av den nya aktiebolagsformen har för utredningen varit dels att den nya aktiebolagsformen i så liten utsträckning som möjligt skall avvika från vad som annars gäller för aktiebolag, dels att begränsningarna avseende tillåten vinstutdelning hänger samman med ett allmänt skydd mot att bolagets tillgångar lämnar detta och att detta skydd inte lätt skall kunna kringgås.

För att på ett så enkelt och tillgängligt sätt som möjligt samla bestämmelserna om den nya aktiebolagsformen i ABL har utredningen, med undantag av ändringar i två paragrafer i första kapitlet ABL, valt att samla de nya bestämmelserna i ett nytt kapitel 20. Bestämmelserna i det nya kapitlet skall gälla utöver vad som är föreskrivet på andra ställen i lagen.

Utredningen har, mot bakgrund av gällande EG-rättslig lagstiftning, kommit fram till att den nya formen av aktiebolag skall vara ett privat aktiebolag. Dock har utredningen funnit att de begränsningsregler som gäller för privata aktiebolag avseende möjligheterna att utbjuda aktier och värdepapper till en vidare krets eller till allmänheten inte skall gälla för den nya formen av aktiebolag. Avsikten med detta är att underlätta för de bolag som verkar inom områdena skola, vård och omsorg, och som kan förutsättas ha många intressenter, att erbjuda aktier m.m. till hela kretsen av intressenter. Emellertid skall förbudet mot att bjuda ut aktierna på börs eller annan organiserad marknadsplats gälla även för den nya formen av aktiebolag.

Utredningen föreslår att ett aktiebolag av den nya formen i sin bolagsordning skall ange dels att bolaget skall vara ett sådant speciellt bolag, dels hur ett eventuellt överskott vid bolagets likvidation skall skiftas samt dels bolagsformens beteckning. För aktiebolag med begränsad vinstutdelning skall i bolagsordningen även anges högsta tillåtna vinstutdelning till aktieägarna, eftersom det enligt utredningens mening skall vara möjligt för ett sådant bolag att välja att ha en lägre vinstutdelning än vad

lagen maximalt tillåter. Ett aktiebolag av den nya formen skall, precis som övriga aktiebolag, registreras hos PRV. Om bolagsordningen inte uppfyller kraven i ABL skall det föreligga hinder mot registrering såsom ett aktiebolag av den nya formen, vilket klart skall framgå av bestämmelserna i 20 kapitlet.

Tillgångar och överskott i aktiebolaget

Utredningen har, som nämnts ovan, haft i uppdrag att ta fram två olika modeller av en ny aktiebolagsform. För icke-vinstutdelande aktiebolag föreslår utredningen att ingen vinstutdelning alls skall vara tillåten. Dock måste bolaget i fråga i samma utsträckning som alla andra associationsformer kunna betala även en aktieägare ersättning för arbete denne utfört utan att detta betraktas som någon form av vinstutdelning. För aktiebolag med begränsad vinstutdelning har utredningen, mot bakgrund av bestämmelserna i regeringsformen, kommit fram till att högsta tillåtna vinstutdelning måste anges uttryckligen i lagtexten. Ramen för vad som skall vara tillgängligt för vinstutdelning skall vara densamma som för övriga aktiebolag. Såsom lämplig nivå för vinstutdelningen har utredningen funnit att högsta tillåten utdelning för ett räkenskapsår skall vara ett belopp motsvarande dels den vid räkenskapsårets sista dag gällande statslåneräntan med ett tillägg om en procentenhet multiplicerad med det aktiekapital aktieägarna tillskjutit bolaget, dels vad som kvarstår som utdelningsbara vinster för de senaste fem räkenskapsåren. Med tillskjutet kapital skall förstås aktiekapitalet, vilket kan bestå av såväl kontanta medel som apportegendom, både vid bolagets bildande och under dess bestånd.

För att skydda bolagets tillgångar och eventuella överskott även vid dess likvidation, föreslår utredningen att det överskott som finns kvar sedan bolagets skulder reglerats och aktieägarna erhållit medel motsvarande vad de tillskjutit bolaget samt sedvanlig vinstutdelning för året i enlighet med vad som gäller för respektive modell (dvs. för icke-vinstutdelande aktiebolag ingen utdelning alls och för aktiebolag med begränsad vinstutdelning den utdelning som följer av lag eller bolagsordning), vid skiftet skall tillfalla antingen annat aktiebolag av den nya formen eller Allmänna arvsfonden. Aktiebolag av den nya formen skall i samband med registreringen, vilket nämnts ovan, i bolagsordningen ange till vilket eller vilka aktiebolag av den nya formen överskottet skall gå.

Befintliga bestämmelser i ABL om möjligheterna för ett aktiebolag att lämna gåvor till allmännyttiga ändamål skall enligt utredningens mening gälla även för den nya formen av aktiebolag.

Fusioner och koncerner

Ett aktiebolag av den nya formen föreslås få ingå som överlåtande bolag i en fusion endast om det övertagande bolaget också är ett aktiebolag av den nya formen. Vidare föreslår utredningen att ett aktiebolag av den nya formen inte skall få sätta ned aktiekapitalet i syfte att åstadkomma återbetalning till aktieägarna. Vad gäller aktiebolag i den nya formen som ingår i koncerner som antingen moder- eller dotterföretag föreslår

utredningen att det skall införas vissa begränsningar avseende möjligheterna till koncernbidrag. Ett aktiebolag av den nya formen skall för ett räkenskapsår enligt utredningens förslag aldrig få lämna koncernbidrag som överstiger vad som är tillåtet som högsta tillåtna vinstutdelning för bolaget under året i fråga. Detta innebär att icke-vinstutdelande aktiebolag inte alls får lämna koncernbidrag, och att aktiebolag med begränsad vinstutdelning skall få lämna visst, begränsat bidrag. Givetvis skall sedvanliga affärsmässigt motiverade transaktioner mellan de olika företagen i koncernen vara tillåtna.

Kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna om vinstutdelningsbegränsning samt tvångslikvidation

Samtliga föreslagna nya bestämmelser tar sikte på att säkerställa att de tillgångar och det eventuella överskott som finns i ett aktiebolag av den nya formen inte kommer andra än bolaget till godo i vidare mån än som föreskrivs i lagen. Utredningen har inte funnit att det behövs något nyinrättat kontrollorgan för att upprätthålla bestämmelserna, men väl att revisorns roll vid granskningen bör stärkas samt att det införs en möjlighet för allmän domstol att besluta om tvångslikvidation om vinstutdelningsbegränsningarna överträtts. Utredningen föreslår därför att revisorn i samband med årsredovisningen särskilt skall granska att bolaget inte överträtt bestämmelserna om vinstutdelningsbegränsning. Om så befins vara fallet skall revisorn anmärka detta i revisionsberättelsen och omedelbart, utan iakttagande av sedvanliga tidsfrister, skicka en kopia av denna till registreringsmyndigheten, dvs. PRV. Det ankommer sedan på PRV att antingen få bolaget att vidta rättelse eller vända sig till allmän domstol med en anmälan om tvångslikvidation. Även revisorn, bolagets styrelse, en styrelseledamot, aktieägare eller bolagets verkställande direktör skall kunna ansöka om tvångslikvidation vid allmän domstol. Om domstolen finner att bestämmelserna om vinstutdelningsbegränsning överträtts samt de felaktigt överförda medlen inte under handläggningen vid tingsrätten återbärs till bolaget skall bolaget likvideras. Ett sådant beslut skall gälla omedelbart. Handläggningen vid domstol skall vara densamma som vid övriga fall av tvångslikvidation.

Byte av bolagsform, firma m.m.

Ett aktiebolag av den nya formen skall inte kunna ombildas till ett vanligt privat aktiebolag eller ett publikt aktiebolag. Däremot skall sådana aktiebolag genom beslut med kvalificerad majoritet på bolagsstämman kunna bli ett aktiebolag av den nya formen.

För aktiebolag av den nya formen skall omedelbart efter bolagets firma följa beteckningen (ivu) för icke-vinstutdelande aktiebolag respektive beteckningen (bvu) för aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Dessa beteckningar skall enligt utredningens förslag vara förbehållna den nya aktiebolagsformen.

Utredningen föreslår inte några särskilda bestämmelser för den nya aktiebolagsformen avseende ny- och fondemission, skadestånd, återbetalningsskyldighet, sanktioner eller överklagande. Befintliga bestämmel-

ser i ABL som gäller för privata aktiebolag avseende aktiekapital, styrelse etc. skall också gälla för aktiebolag av den nya formen. Bilaga 1

Övriga frågor

Enligt direktiven till utredningen har utredaren även haft att överväga incitament för att göra den nya bolagsformen attraktiv. Utredningen har inbjudit bl.a. företrädare för olika sammanslutningar av organisationer m.fl. som idag verkar inom områdena skola, vård och omsorg att komma med synpunkter. De önskemål som framförts om översyn av skatteregler i samband med donationer och gåvor till verksamheter inom dessa områden samt översyn av avtalstider vid offentlig upphandling m.m. har legat utanför denna utrednings uppdrag. Från flertalet företrädare har dock höjts varnande röster mot en sådan särbehandling av den nya bolagsformen som kan medföra bristande konkurrensneutralitet mellan olika associationsformer. Av den anledningen avviker den nya aktiebolagsformen, oavsett modell, inte från vad som gäller för övriga aktiebolag i större utsträckning än som är nödvändigt för att bestämmelserna om vinstutdelningsbegränsning inte enkelt skall kunna kringgå. Inte heller utesluts aktiebolag av den nya formen från att ingå i koncerner såväl med aktiebolag av alla slag som med andra företagsformer. Det förhållandet att ett aktiebolag av den nya formen skall registreras som ett sådant och ges en särskild beteckning kan enligt utredningens mening komma att ses som en garanti för att medel som tillförs bolaget också stannar inom detta och därigenom verka tilldragande för vissa investerare.

1 Icke-vinstutdelande aktiebolag

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen

dels att 1 kap. 2 och 4 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel 20 med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Aktiebolag är privat aktiebolag eller publikt aktiebolag. Denna lag gäller för samtliga aktiebolag om inte annat föreskrivs.

Aktiebolag är privat aktiebolag eller publikt aktiebolag. *Privat aktiebolag kan registreras som icke-vinstutdelande aktiebolag.* Denna lag gäller för samtliga aktiebolag om inte annat föreskrivs.

1 kap.

4 §

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering söka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis.

Ett bolag eller en aktieägare som avses i första stycket får inte heller på annat sätt söka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepappren. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200.

Begränsningarna i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare.

Begränsningarna i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare. *Begränsningarna gäller inte heller för icke-vinstutdelande aktiebolag.*

I första stycket angivna värdepapper som har givits ut av ett privat aktiebolag får inte bli föremål för handel på börs eller annan organiserad marknadsplats.

20 kap. Icke-vinstutdelande aktiebolag

Inledande bestämmelse

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om icke-vinstutdelande aktiebolag. Om inte annat anges gäller bestämmelserna i detta kapitel utöver vad som föreskrivs i övrigt i denna lag.

Aktiebolags bildande

2 §

I bolagsordningen skall anges

- 1. att bolaget skall vara ett icke-vinstutdelande aktiebolag, samt*
- 2. hur överskottet i bolaget skall skiftas vid bolagets likvidation, varvid bestämmelserna i 9 § skall beaktas.*

Om bolagets firma inte innehåller orden icke-vinstutdelande aktiebolag skall i bolagsordningen anges beteckningen (ivu) efter firman.

3 §

Hinder mot registrering som icke-vinstutdelande aktiebolag föreligger om bolagsordningen inte uppfyller kraven i 2 §.

Nedsättning av aktiekapitalet

4 §

Nedsättning av aktiekapitalet får inte ske för återbetalning till aktieägarna. I övrigt skall vad som i 6 kap. stadgas om nedsättning av aktiekapitalet tillämpas för icke-vinstutdelande aktiebolag.

Revision

5 §

Revisorn skall granska att bolaget inte överträtt bestämmelsen i 6 § och i revisionsberättelsen anmärka om så skett.

Revisorn skall genast sända en kopia av revisionsberättelsen till

registreringsmyndigheten om revisionsberättelsen innehåller anmärkning som avses i första stycket.

Vinstutdelning

6§

Ett icke-vinstutdelande aktiebolag får inte dela ut vinst till aktieägarna.

Koncernförhållanden

7§

Ett icke-vinstutdelande aktiebolag som ingår i en koncern får inte till annat företag inom koncernen under ett räkenskapsår föra över medel om inte transaktionen är affärsmässigt motiverad.

Likvidation

8 §

Rätten skall besluta att bolaget skall gå i likvidation om bolaget överträtt bestämmelsen i 6 §.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av registreringsmyndigheten eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare eller bolagets revisor.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att de felaktigt överförda medlen återburits till bolaget.

Beträffande handläggningen hos rätten gäller vad som i 13 kap. 2 § är stadgat.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

9§

Vid skifte i samband med bolagets likvidation skall aktieägarna erhålla belopp motsvarande det aktiekapital de tillskjutit bolaget. Resterande överskott skall skiftas till visst annat icke-vinstutdelande aktiebolag eller till All-

männa arvsfonden i enlighet med bestämmelserna i bolagsordningen. Finns inte det eller de aktiebolag som har angivits i bolagsordningen, skall överskottet tillfalla Allmänna arvsfonden.

Fusion

10 §

Icke-vinstutdelande aktiebolag får ingå som överlåtande bolag i en fusion endast om det övertagande bolaget skall vara ett icke-vinstutdelande aktiebolag.

Byte av bolagskategori

11 §

Ett icke-vinstutdelande aktiebolag får inte övergå till att bli ett publikt aktiebolag eller ett privat aktiebolag som inte omfattas av bestämmelserna i detta kapitel.

12 §

Ett beslut om att ett publikt eller ett privat aktiebolag skall bli ett icke-vinstutdelande aktiebolag fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 9 kap. om beslut om ändring av bolagsordningen. Beslutet är dock giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid stämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Aktiebolaget skall anses ha blivit ett icke-vinstutdelande aktiebolag när bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för sådana bolag samt beslutet om övergång till ett icke-vinstutdelande aktiebolag har blivit registrerat.

Beslutet får registreras endast om bolagets firma inte strider mot de föreskrifter om firma som finns i 16 kap. och i detta kapitel.

Aktiebolags firma

Bilaga 2

13 §

Ett icke-vinstutdelande aktiebolags firma skall åtföljas av beteckningen (ivu), såvida det inte framgår av bolagets firma att det är ett icke-vinstutdelande aktiebolag.

Vad som föreskrivs i 16 kap. 3 och 4 §§ om beteckningen (publ) för publika aktiebolag äger motsvarande tillämpning när det gäller beteckningen (ivu) för icke-vinstutdelande aktiebolag.

14 §

Beteckningen angiven i 13 § får användas endast av sådana aktiebolag som registrerats som icke-vinstutdelande aktiebolag.

Denna lag träder i kraft ...

Förslag till Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen

dels att 1 kap. 2 och 4 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel 20 med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Aktiebolag är privat aktiebolag eller publikt aktiebolag. Denna lag gäller för samtliga aktiebolag om inte annat föreskrivs

Aktiebolag är privat aktiebolag eller publikt aktiebolag. *Privat aktiebolag kan registreras som aktiebolag med begränsad vinstutdelning.* Denna lag gäller för samtliga aktiebolag om inte annat föreskrivs.

1 kap.

4 §

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering söka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis.

Ett bolag eller en aktieägare som avses i första stycket får inte heller på annat sätt söka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepappren. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200.

Begränsningarna i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare

Begränsningarna i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare. *Begränsningarna gäller inte heller för aktiebolag med begränsad vinstutdelning.*

I första stycket angivna värdepapper som har givits ut av ett privat aktiebolag får inte bli föremål för handel på börs eller annan organiserad marknadsplats.

20 kap. Aktiebolag med begränsad vinstutdelning

Inledande bestämmelse

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Om inte annat anges gäller bestämmelserna i detta kapitel utöver vad som föreskrivs i övrigt i denna lag.

Aktiebolagets bildande

2 §

I bolagsordningen skall anges

1. att bolaget skall vara ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning och högsta tillåtna vinstutdelning, vilken inte får överstiga vad som anges i 6 §, samt

2. hur överskottet i bolaget skall skiftas vid bolagets likvidation, varvid bestämmelserna i 9 § skall beaktas.

Om bolagets firma inte innehåller orden aktiebolag med begränsad vinstutdelning skall i bolagsordningen anges beteckningen (bv) efter firman.

Ett beslut om att ändra högsta tillåtna vinstutdelning fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 9 kap. om beslut om ändring i bolagsordningen. Innebär beslutet att aktieägarnas rätt till vinstutdelning begränsas är beslutet dock giltigt endast om det har biträts av samtliga aktieägare som är närvarande vid stämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

3 §

Hinder mot registrering som aktiebolag med begränsad vinstutdelning föreligger om bolagsordningen inte uppfyller kraven i 2 § första och andra styckena.

4 §

Nedsättning av aktiekapitalet får inte ske för återbetalning till aktieägarna. I övrigt skall vad som i 6 kap. stadgas om nedsättning av aktiekapitalet tillämpas för aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

Revision

5 §

Revisorn skall granska att bolaget inte överträtt bestämmelserna i 6 § och i revisionsberättelsen anmärka om så skett.

Revisorn skall genast sända en kopia av revisionsberättelsen till registreringsmyndigheten om revisionsberättelsen innehåller anmärkning som avses i första stycket.

Vinstutdelning

6§

I ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning får vinstutdelningen till aktieägarna för ett räkenskapsår inte överstiga ett belopp motsvarande

1. den vid räkenskapsårets sista dag gällande statslåneräntan med ett tillägg om en procentenhet multiplicerad med det aktiekapital som aktieägarna tillskjutit bolaget, samt

2. vad som kvarstår i bolaget som utdelningsbara vinster för de senaste fem räkenskapsåren.

Koncernförhållanden

7 §

Ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning som ingår i en koncern får inte till annat företag inom koncernen under ett räkenskapsår föra över medel överstigande vad som är tillgängligt för utdelning till aktieägarna enligt 6 § eller bolagsordningen om inte transaktionen är affärsmässigt motiverad.

Likvidation

8 §

Rätten skall besluta att bolaget skall gå i likvidation om bolaget överträtt bestämmelserna i 6 §.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av registreringsmyndigheten eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare eller bolagets revisor.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att de felaktigt överförda medlen återburits till bolaget.

Beträffande handläggningen hos rätten gäller vad som i 13 kap. 24 § är stadgat.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

9 §

Vid skifte i samband med bolagets likvidation skall aktieägarna erhålla belopp motsvarande det aktiekapital de tillskjutit bolaget samt del av återstående tillgångar med den begränsning som framgår av 6 § eller bolagsordningen. Resterande överskott skall skiftas till visst annat aktiebolag med begränsad vinstutdelning eller till Allmänna arvsfonden i enlighet med bestämmelserna i bolagsordningen. Finns inte det eller de aktiebolag som har angivits i bolagsordningen, skall överskottet tillfalla Allmänna arvsfonden.

Fusion

10 §

Aktiebolag med begränsad vinstutdelning får ingå som överlåtande bolag i en fusion endast om det övertagande bolaget skall vara ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

11 §

Ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning får inte övergå till att bli ett publikt aktiebolag eller ett privat aktiebolag som inte omfattas av bestämmelserna i detta kapitel.

12 §

Ett beslut om att ett publikt eller ett privat aktiebolag skall bli ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 9 kap. om beslut om ändring av bolagsordningen. Beslutet är dock giltigt endast om det har biträttits av samtliga aktieägare som är närvarande vid stämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Aktiebolaget skall anses ha blivit ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning när bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för sådana bolag samt beslutet om övergång till ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning har blivit registrerat.

Beslutet får registreras endast om bolagets firma inte strider mot de föreskrifter om firma som finns i 16 kap. och i detta kapitel.

Aktiebolags firma**13 §**

För ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning skall bolagets firma åtföljas av beteckningen (bv), såvida det inte framgår av bolagets firma att det är ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

Vad som föreskrivs i 16 kap. 3 och 4 §§ om beteckningen (publ) för publika aktiebolag äger motsvarande tillämpning när det gäller beteckningen (bv) för aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

14§

Beteckningen angiven i 13 § får användas endast av sådana aktiebolag som registrerats som aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

Denna lag träder i kraft ...

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet

Bilaga 3

Efter remiss har yttrande över betänkandet inkommit från Hovrätten för Nedre Norrland, Malmö tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Stockholm, Riksåklagaren, Kommerskollegium, Socialstyrelsen, Finansinspektionen, Skatteverket, Bokföringsnämnden, Länsstyrelsen i Uppsala län, Skolverket, Högskoleverket, Statens kulturråd, Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket), Konkurrensverket, NUTEK, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Riksidrottsförbundet, Arbetslivsinstitutet, FAR, Friskolornas riksförbund, Föreningen kooperativ utveckling i Sverige (FKU), Företagarna, Företagarförbundet, Sveriges Försäkringsförbund, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Kooperativa institutet, LO, Nämnden för offentlig upphandling, Närradions riksorganisation, Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige, SABO, SACO, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Svenskt Näringsliv, Svensk Scenkonst (tidigare Teatrarnas riksförbund), Sveriges läkarförbund, Stockholms Handelskammare, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, TCO, Vårdförbundet, VPC Aktiebolag och Waldorfskolefederationen tillsammans med huvudmannaförbundet för antroposofiskt orienterade verksamheter.

Yttranden har dessutom inkommit från Almega AB, Bräcke Diakoni och Hyresgästföreningen Riksförbundet.

Arbetsgivaralliansen, Ersta Diakonisällskap, Folk rörelserådet, Föreningen Vårdföretagarna, Handikappförbundens Samarbetsorgan, KFUK-KFUMs Riksförbund, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Näringslivets Nämnd för Regelgranskning, Röda korset, SIS Sveriges Islamska Skolor, SKTF, Svenska Kommunalarbetareförbundet, Svenska Montessoriförbundet, Sveriges elevråd - SVEA, Svenska kyrkan, Sveriges kristna friskoleråd, Svenska museiföreningen, Sveriges Skolledarförbund, Svenska Revisorsamfundet SRS och Sveriges Inkassoorganisation har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått från det.

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:000)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (2005:000) dels att 1 kap. 1, 2 och 7 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel, 32 kap., av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2004/05:85 Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om aktiebolag. Bestämmelserna avser

- bildande av aktiebolag (2 kap.),
- bolagsordning (3 kap.),
- aktierna (4 kap.),
- aktiebok (5 kap.),
- aktiebrev (6 kap.),
- bolagsstämma (7 kap.),
- bolagets ledning (8 kap.),
- revision (9 kap.),
- allmän och särskild granskning (10 kap.),
- ökning av aktiekapitalet, utgivande av nya aktier och upptagande av vissa penninglån, m.m. (11 kap.),
- fondemission (12 kap.),
- nyemission av aktier (13 kap.),
- emission av teckningsoptioner med åtföljande teckning av nya aktier (14 kap.),
- emission av konvertibler med åtföljande konvertering till nya aktier (15 kap.),
- vissa riktade emissioner m.m. (16 kap.),
- värdeöverföringar från bolaget (17 kap.),
- vinstutdelning (18 kap.),
- förvärv av egna aktier m.m. (19 kap.),
- minskning av aktiekapitalet och reservfonden (20 kap.),
- lån från bolaget till aktieägare m.fl. (21 kap.),
- inlösen av minoritetsaktier (22 kap.),
- fusion av aktiebolag (23 kap.),
- delning av aktiebolag (24 kap.),
- likvidation och konkurs (25 kap.),
- byte av bolagskategori (26 kap.),
- registrering (27 kap.),
- aktiebolags firma (28 kap.),
- skadestånd (29 kap.),
- straff och vite (30 kap.), *samt*
- överklagande (31 kap.), *samt*

2 §

Ett aktiebolag är ett privat aktiebolag eller ett publikt aktiebolag.

Ett privat aktiebolag kan vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning enligt bestämmelserna i 32 kap.

Lagen gäller alla aktiebolag, om inte annat föreskrivs.

7 §

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering försöka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte heller på annat sätt försöka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200.

Förbuden i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare.

Förbuden i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare. *Förbuden gäller inte heller i fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.*

32 kap. Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Tillämpningsområde

1 § Vid bildandet av ett privat aktiebolag eller genom senare beslut enligt 16 § får beslutas att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. För ett sådant bolag gäller bestämmelserna i detta kapitel samt, om inte annat följer av detta kapitel, övriga bestämmelser i denna lag avseende privata aktiebolag.

Bolagsordningens innehåll

2 § I bolagsordningen för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall det anges att bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Revision

3 § I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall revisorn särskilt granska att bolaget inte har överträtt bestämmelserna i 5

eller 8 §. Om revisorn finner att bolaget har överträtt någon av dessa bestämmelser, skall det anmärkas i revisionsberättelsen.

Revisorn skall genast sända en kopia av revisionsberättelsen till Bolagsverket, om revisionsberättelsen innehåller anmärkning enligt första stycket.

4 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 10 § över vissa lån och säkerheter.

Värdeöverföringar från bolaget

5 § I ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning gäller, utöver vad som sägs i 17 kap. 3 och 4 §§, följande. Bolagets värdeöverföringar får, under den tid som avses i 17 kap. 4 §, inte överstiga summan av

1. ett belopp, motsvarande räntan, beräknad som den vid föregående räkenskapsårs utgång gällande statslåneräntan med ett tillägg om en procentenhet, på det kapital som vid föregående räkenskapsårs utgång har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier, och

2. ett belopp, motsvarande vad som enligt 1 har varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämma under vart och ett av de föregående fem räkenskapsåren med avdrag för den värdeöverföring som har skett.

När det i denna lag hänvisas till 17 kap. 3 §, skall beträffande aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning även bestämmelserna i första stycket beaktas.

6 § Bestämmelserna i 17 kap. 6 och 7 §§ om återbäringsskyldighet och bristtäckningsansvar vid olaglig värdeöverföring tillämpas även vid värdeöverföring i strid med 5 §.

Vinstandelslån och kapitalandelslån

7 § Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte ta upp lån där räntan eller det belopp med vilket återbetalning skall ske helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning.

Koncernförhållanden

8 § Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som ingår i en koncern får inte heller i annat fall än som anges i 5 § föra över medel till ett annat företag i koncernen med belopp som – tillsammans med andra värdeöverföringar under den tid som avses i 17 kap. 4 § – överstiger högsta belopp för vinstutdelning och annan värdeöverföring enligt 5 §. Överföring får dock ske om den avser en affärshändelse som har rent affärsmässig karaktär för bolaget.

9 § Om en överföring till ett annat företag i koncernen har skett i strid med bestämmelserna i 8 §, skall mottagaren återbära det uppburna be-

loppet, om bolaget visar att mottagaren insåg eller bort inse att överföringen stod i strid med bestämmelserna i 8 §.

På värdet av den egendom som skall återbäras skall företaget betala ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att överföringen ägde rum eller till dess ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag.

Om det uppkommer någon brist vid återbäring enligt första eller andra stycket, skall bestämmelserna om bristtäckningsansvar i 17 kap. 7 § tillämpas.

10 § Styrelsen och den verkställande direktören skall varje räkenskapsår upprätta en särskild förteckning över lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 21 kap. 2 § första stycket 2. Beträffande förteckningen gäller i tillämpliga delar 21 kap. 10 § andra–fjärde styckena.

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot första stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Fusion

11 § Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får delta i en fusion som överlåtande bolag endast om det övertagande bolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Delning

12 § Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får delta i en delning som överlåtande bolag endast om det eller de övertagande bolagen är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Likvidation

13 § Allmän domstol skall besluta att ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall gå i likvidation, om bolaget har överträtt bestämmelserna i 5 eller 8 §.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av Bolagsverket eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor i bolaget eller en aktieägare.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att medel som har överförts i strid med bestämmelserna i 5 eller 8 § har återburits till bolaget.

Vid handläggningen hos allmän domstol skall 25 kap. 25 § tillämpas.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

14 § Vid skifte i samband med likvidation av ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall aktieägarna tilldelas högst ett belopp som motsvarar

1. det kapital de har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier, och
2. del av återstående tillgångar med den begränsning som framgår av 5 §.

Vad som därefter återstår skall tillfalla det eller de andra aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som anges i bolagsordningen. Saknar bolagsordningen uppgift om ett sådant aktiebolag eller finns inte det eller de aktiebolag som anges i bolagsordningen, skall tillgångarna tillfalla Allmänna arvsfonden.

Byte av aktiebolagskategori, m.m.

15 § Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte besluta att det inte längre skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

16 § Ett beslut om att ett sådant privat aktiebolag som inte omfattas av bestämmelserna i detta kapitel skall bli ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 7 kap. om ändring av bolagsordningen. Beslutet är dock giltigt endast om det har biträttats av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar – eller den högre andel som föreskrivs i bolagsordningen – av samtliga aktier i bolaget.

Ett beslut enligt första stycket skall anmälas för registrering i aktiebolagsregistret.

Aktiebolaget skall anses ha blivit ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning när beslutet att om bolaget skall vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning har blivit registrerat.

Bolagets firma

17 § Firman för ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får följas av beteckningen (svb).

18 § Beteckningen (svb) får användas endast av aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Förteckning över domstolar, myndigheter och organisationer som har yttrat sig över utkastet till lagrådsremiss

Efter remiss har yttrande över utkastet till lagrådsremiss inkommit från Hovrätten för Nedre Norrland, Malmö tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Stockholm, Kammarkollegiet, Skatteverket, Bolagsverket, NUTEK, Landstingsförbundet, Svenskt Näringsliv, FAR och Sveriges advokatsamfund.

Yttrande har dessutom inkommit från Capiro AB.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Svenska Revisorsamfundet SRS och Föreningen kooperativ utveckling i Sverige (FKU) har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått från det.